

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
KATEDRA APLIKOVANÉ GEOINFORMATIKY A ÚZEMNÍHO
PLÁNOVÁNÍ

REGENERACE SÍDELNÍ STRUKTURY V AFGHÁNISTÁNU
PROVINCIE LÓGAR

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Prof. Ing. Arch. Karel Maier, CSc

Diplomant: Bc. Martin Tumpach

2012

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra aplikované geoinformatiky a územního
plánování

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Tumpach Martin

Krajinné inženýrství

Název práce

Regenerace sídelní struktury v Afghánistánu - provincie Logar

Anglický název

Regeneration of settlement structure in Afghanistan - Logar province

Cíle práce

Koncepce pro regeneraci systému obslužných center v území devastovaném válečným konfliktem.

Metodika

Rešerše dostupných podkladů týkajících se řešeného území a literatury věnované obdobným situacím v historii. Rešerše literatury zabývající se teorií centrálních míst a její uplatnění (například středisková soustava osídlení). Aplikace získaných poznatků na reálné poměry a možnosti v řešeném území.

Harmonogram zpracování

01 Hrubá literární rešerše – do poloviny listopadu roku 2011

Výstupy: Vyhledání základních literárních zdrojů pro vypracování metodiky práce (potřebná data, způsob práce).

Nástin obsahu teoretického ukotvení práce k diskusi s vedoucím práce (členění do kapitol, základní obsah, odkazy na literaturu v jednotlivých kapitolách).

02 Počátek sběru dat – polovina listopadu roku 2011

Výstupy: Přehled dat potřebných ke zpracování práce s uvedenými zdroji.

03 1. pracovní verze literární rešerše – v průběhu prosince roku 2011

Výstupy: Vypracovaný obsah teoretického ukotvení práce k diskusi s vedoucím práce nad konkrétním obsahem a formulací jednotlivých kapitol, „literární rešerše“. Další pracovní verze literární rešerše v průběhu další práce na práci do ledna roku 2012

04 Ukončený sběr dat – polovina prosince roku 2011

Výstupy: Soubor dat odpovídající výstupu z kroku 02 (po diskusi s vedoucím práce). Diskuze s vedoucím práce na postupu při analýze získaných dat.

05 Čistá verze literární rešerše – leden roku 2012

Výstupy: Vyhotovená literární rešerše připravená pro případné vychytávání much (formulace, gramatické a formální chyby atp.).

06 Výsledky analýz k diskusi – leden roku 2012

Výstupy: Vyhotovené analýzy sesbíraných dat podle výsledku bodu 04.

07 Předložení návrhu – únor roku 2012

Rozsah textové části

max. 150 stran + přílohy

Klíčová slova

struktura osídlení, Afghánistán, prostorové plánování, občanská infrastruktura

Doporučené zdroje informací

(nespecifikované podklady získané od MZV týkající se řešeného území)

Bečka J. (1965): Afghánistán. Nakladatelství politické literatury, Praha

Bureš O. (ed.) (2008): Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce. Aleš Čeněk, s.r.o. Plzeň

Cerba O. (2009): Teorie centrálních míst. ZCU FAV, Plzeň

Christaller, W. (1933): Die zentralen Orte in Süddeutschland. Gustav Fischer, Jena

Jemelka J. (1952): Afghánistán: zeměpisný, hospodářský, politický a kulturní přehled. Orbis, Praha

MacDonald M. (2005): Provision of Infrastructure in Post Conflict Situations. Department for International Development, London.

Marek J. (2006): Dějiny Afghánistánu. Nakladatelství lidové noviny, Praha. Vaněček P. (1952): Afghánistán. Mladá fronta, Praha

Sládek O. (2011): Afghánská mise: Lógar. Andplay s.r.o. Praha

Vyháněk T. (2007): Analýza podmínek rekonstrukční činnosti koordinované PRT Pol-e' Alam. Člověk v tísni, o.p.s., Praha

Vedoucí práce

Maier Karel, prof. Ing. Arch., CSc.

Ing. Petra Šimová, Ph.D.
Vedoucí katedry

V Praze dne 20.4.2012

prof. Ing. Petr Skléníčka, CSc.
Děkan fakulty

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením prof. Karla Maiera, a že jsem uvedl všechny literární prameny, ze kterých jsem čerpal.

V Praze 30. 4. 2012

.....

Abstrakt

Tato práce analyzuje dostupné podklady týkající se území afghánské provincie Lógar, ležící na severovýchodě země a vyvozuje z nich ucelený obraz o problematice. Také čerpá z teorií postkonfliktní rekonstrukce. Na základě poznatků z podobných oblastí v pokročilejším stádiu rekonstrukce nebo po rekonstrukci se snažím vyvodit reálnost řešení zadaného problému. Na těchto podkladech pak vytvářím koncepci pro regeneraci systému obslužných center a krajiny v území devastovaném válečným konfliktem. Koncepci vytvářím na základě teorie centrálních míst, kde s přihlédnutím k občanské vybavenosti obslužných center provádím jejich kategorizaci a na bázi přirozeného vývoje navrhuji v několika etapách nová obslužná centra v místech nejnaléhavější potřeby. Součástí práce jsou i podklady pro revitalizaci krajiny a mapové výstupy s etapizací rozvoje.

Klíčová slova: postkonfliktní rekonstrukce, poválečná obnova, teorie centrálních míst

Abstract

This thesis draws conclusions on the the northeastern Afghan province of Logar. It analyzes the available materials on the territory and uses the theory of post-conflict reconstruction. Based on findings from similar regions in more advanced stages of reconstruction and from regions after reconstruction, I am studying whether regeneration is possible. Then, I am designing a plan for regeneration of service centers and landscape in the areas damaged by war. The plan is based on the central places theory, which are categorized given the availability of the service centers. In line with natural progress, construction of new service centers is proposed at places where they are needed the most. This paper also includes materials on landscape revitalization and maps with development outline.

Key words: postconflict reconstruction, central places theory, post-war building

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Cíle práce.....	9
3. Hospodářská situace	9
3. 1 Období stability.....	9
3. 2 Počátek obnovy země	11
3. 3 Pozemková reforma roku 1978.....	13
3. 4 První česká pomoc Afghánistánu	14
4. Logar.....	17
4. 1 Základní informace o provincii.....	17
4. 1. 1 Obyvatelstvo	18
4. 2 Bezpečnostní situace.....	21
4. 2. 1 Rizika pro civilní subjekty realizující rozvojové projekty	21
4. 3 Školství	23
4. 4 Zdravotnictví	26
4. 5 Zemědělství	29
4. 5. 1 Zvýšení produkce zemědělství	31
4. 5. 2 Závlahy	32
4. 6 Průmysl.....	33
4. 6. 1 Energie.....	34
4. 7 Vodní zdroje	35
4. 8 Infrastruktura	36
4. 8. 1 Doprava	38
4. 9 Lesy.....	39
4. 10 Ekonomický a sociální rozvoj	39
4. 10. 1 Veřejné zakázky.....	42
4. 10. 2 National Solidarity Program (NSP):	43

4. 11 Životní prostředí.....	43
4. 11. 1 Sanace starých ekologických zátěží.....	43
4. 12 Informování místních obyvatel	44
4. 13 Územní správa.....	45
5. Postkonfliktní rekonstrukce	47
6. Teoretické vstupy a paralely použitelné pro návrh strategie	52
6. 1 Příklad postkonfliktní rekonstrukce Iráku	54
6. 2 Příklad postkonfliktní rekonstrukce v Bosně a Hercegovině.....	55
6. 3 Příklad Čech po třicetileté válce.....	56
6. 4 Koncepce pro regeneraci systému obslužných center.....	58
6. 4. 1 Teorie centrálních míst	59
6. 4. 2 Aplikace střediskové soustavy.....	61
7. Sídelní struktura a infrastruktury	62
7. 1 Usnesení všešlé z londýnské konference o Afghánistánu.....	63
7. 2 Plány Ministerstva pro rehabilitaci a rozvoj venkova	64
7. 3 Návrh prioritních umístění obslužných center.....	65
7. 3. 1 Hierarchie obslužných center.....	65
7. 3. 2 Etapizace dovybavování a napojování obslužných center	66
7. 3. 3 Funkce center	67
7. 3. 4 Postup realizace projektů.....	68
7. 3. 5 Rizika a jejich minimalizace (HFH 2007).....	68
8. Diskuse	69
9. Závěr.....	72
10. Zdroje	75
10. 1 Uváděné tabulky a obrázky	79
11. Přílohy	80

Seznam zkratek:

AIAF - Afghanistan Interim Authority Fund

ANDS - Afghanistan National Development Strategy

ARSG - Afghanistan Reconstruction Steering Group

ARTF - Afghanistan Reconstruction Trust Fund

CIA - Central Intelligence Agency

FAO - Food and Agriculture Organization

HU – Hospital Unit

ISAF - International Security Assistance Force

KRR - Komunitní rozvojové rady

MoEW - Ministry of Energy and Water

MRCAs - Medical Refresher Courses for Afghans

MRRD - Ministry of Rural Rehabilitation and Development

NATO - North Atlantic Treaty Organization

NSP - National Solidarity Program

OSN - Organizace spojených národů

PKR - Postkonfliktní rekonstrukce

PRT - Provinční rekonstrukční tým

UNAMA - United Nations Assistance Mission in Afghanistan

UNDP - United Nations Development Programme

UNSMA - United Nations Special Mission for Afghanistan

USAID - United States Agency for International Development

USDA - United States Department of Agriculture

USPI - United States Peace Institute

WFP - World Food Program

ZS - Zdravotní stanoviště

1. Úvod

Afghánistán leží ve středu Asie. Země nemá přístup k moři. Na severu hraničí s Uzbekistánem a Tádžikistánem, na severovýchodě s Čínou, na východě s Pákistánem (tzv. Durandova linie), na západě s Íránem a na severozápadě s Turkmenistánem.

Země jako Afghánistán je zajímavá tím, že je považována za jedno z míst, kde vzniklo zemědělství. Ruský učenec Nikolaj Ivanovič Vavilov se ve svých teoriích opírá o obrovský materiál sebraný svými expedicemi a dokázal tím, že místem, kde začala být pěstována určitá rostlina a odkud se rozšířilo její pěstování, musí být místo, kde ještě dnes existují největší množství druhů, forem a typů té neb oné rostliny.

Afghánistánem proběhlo mnoho válek, bojů a nepokojů, čímž nejvíce strádalo místní obyvatelstvo a trpěla krajina. V horských masivech pracně budovaná sídelní struktura a infrastruktury utrpěly veliké škody, z kterých se budou ještě dlouho vzpamatovávat. Proto jsem byl velice potěšen, když po pádu vlády Tálibánu v roce 2001 začala v Afghánistánu působit česká organizace Člověk v tísni a držel jsem palce společnému projektu Ministerstva zahraničních věcí s Ministerstvem obrany ČR, která v roce 2008 rozhodla o vytvoření Provinčního rekonstrukčního týmu České republiky (PRT). Tato skupina dostala za úkol podpořit centrální a provinční vlády při zajišťování potřeb obyvatelstva a bezpečného prostředí skrze rekonstrukci jedné z provincií a spolupráci s afghánskými bezpečnostními složkami. Pomáhá tak překonat Afghánistánu počáteční rekonstrukční překážky. Místem jejich působení se stala provincie Lógar jižně od hlavního města Kábulu.

Diplomová práce je prioritně určena do rukou PRT působícím v afghánském Lógaru. Nicméně stejně dobře by mohla pomoci i nevládním organizacím.

Metodiku práce chci založit na analýze informací z odborných článků a publikací s cílem utříbit doposud schválené informace a zrekapitulovat podniknuté kroky poválečné obnovy prostředí Lógaru, Afghánistánu a zemí, které se v minulosti octly v podobné situaci. Vzhledem k oboru mého studia (Krajinné inženýrství) se v práci zaměřuji primárně na regeneraci sídelní struktury, kde bych se chtěl pokusit

aplikovat teorie centrálních míst. Jsem si vědom specifických podmínek prostředí provincie, jenž ale ke svému rozvoji potřebuje udržitelnou síť obslužných center různé úrovně občanské vybavenosti a odpovídající infrastrukturu. Zároveň jsem toho názoru, že k trvalému udržení obslužného centra je nutné zajistit mu i dostatečně kvalitní prostředí extravilánu v podobě dřevin, zeleně a obdělávatelné půdy. Rozmanitost operací a jejich nepředvídatelnost ale předkládá otázku, zda je vůbec možné tuto tezi zkoncipovat platnou pro podmínky Lógaru. Na druhou stranu její existence by mohla výrazně usnadnit postup PRT studiem již známých metod a poučením se z předchozích úspěchů a neúspěchů podobných rekonstrukcí.

2. Cíle práce

Cílem je analyzovat dostupné podklady týkající se řešeného území a vyvodit z nich ucelený obraz o problematice. Na základě poznatků z podobných oblastí v pokročilejším stádiu rekonstrukce nebo po rekonstrukci vyvodit reálnost řešení zadaného problému. Na těchto podkladech pak vytvořit koncepci pro regeneraci systému obslužných center a krajiny v území devastovaném válečným konfliktem aplikovatelnou na afghánskou provincii Lógar. Koncepci chci tvořit na základě teorie centrálních míst, kde s přihlédnutím k občanské vybavenosti obslužných center provedu jejich kategorizaci a na bázi přirozeného vývoje navrhnu v několika etapách nová obslužná centra v místě nejnaléhavější potřeby.

3. Hospodářská situace

3. 1 *Období stability*

Poslední období stability v Afghánistánu bylo mezi lety 1933 a 1973, kdy v zemi vládl král Záhír Šáh. (Marek 2006)

Pro představu, jak se země vyvinula za posledních 70 let, nám může posloužit cestopis Petra Vaněčka, který se v roce 1940 do Afganistanu služebně vypravil, pověřen zjistit situaci domorodých Afgánců a organizovat pěstování cukrové řepy. Petr Vaněček si zapsal:

Afganistan je země divoké přírody, země prostých, chudých a sociálně utlačených lidí. Země vysokých horských pásů i uzavřených náhorních dolin. Jen málo míst na světě má tak zajímavou zeměpisnou polohu, dějiny, národopis i zemědělství.

Intenzivně zemědělsky využita jsou však pouze 2 – 3%. Ostatních 97 až 98% jsou do nekonečna běžící řetězy hor, propletené v okrajových částech země solnými a přesypovými pouštěmi. Žádná řeka tu nemá po celý rok dostatek vody. Voda řek je v nížinných oblastech spotřebovávána na závlahu polí, nebo se pak ztrácí v písečných pouštích. Plocha orné půdy se odhaduje asi na 1% celkové plochy země. Kulturní rostliny jsou pro nedostatek vodních srážek odkázány na umělou závlahu.

Technika zemědělství je velmi primitivní, nástroje jsou dřevěné a hospodáři se většinou extenzivně. Na vyšší úrovni je zemědělství v některých uzavřených údolích řek. Je to zejména v kraji Kabulském, Čarikárském a na některých místech na sever od Hindukuše.

Poměr mezi osevy nezavlažovanými a zavlažovanými je v zemi asi 1:1. Je možné, že plocha nezavlažovaných osevů je o něco větší nežli půl milionu hektarů.

Chleba tu není přebytek, naopak, je ho nedostatek. Zemědělci horských dolin a pustých rayonů Afganistanu s námahou sklízejí nepatrné sklizně zrna. Přes to však tato uzavřená chudá horská země oplývá úžasným množstvím druhů nejdůležitějších rostlin světa.

Na prvním místě jest pšenice. Mezi nezavlažovanými osevy má dominující postavení a zatlačuje do pozadí ostatní hospodářské kultury. Zabírá většinu zavlažovaných ploch. Na druhém místě je ječmen, jímž je osévána poměrně velká plocha mezi bogarovými osevy. Zvláště hojně se pěstuje v horských a vysokohorských oblastech, kde tvoří i hlavní potravu obyvatelstva. Tyto dvě plodiny spolu s hrachem se pěstují až do výšky 4000 m, někde i výše.

Ovocných stromů je málo a jsou špatně ošetřovány; přesto však ovoce je zde chutné. Celý život na vsi je nuzný a působí dojmem resignace. Je tu nedostatek půdy, kterou z největší části vlastní velkostatkáři – vládní úředníci.

Pěstování zemědělských plodin je přímo závislé na nadmořské výšce, skladbě terénu, vodních srážkách nebo na možnosti umělého zavlažování. Ve výšce nad 2500 m se ještě pěstuje ječmen, méně pšenice. Daří se tu také moruši, jejíž plody se suší a melou na mouku. V těchto zemích téměř není dobytka. Ve výšce do 2500 m jsou již někde i zavlažovací kanály; zemědělec tu pěstuje pšenici (jarku) a ječmen a pase kozy.

V úrodných krajích s nízkou nadmořskou výškou je využito každého čtverečního metru, který je dostupný umělé závlaze. Síť závlahových kanálů je velmi hustá. Výměry usedlostí jednotlivých hospodářů jsou 4 – 12 džerybů (1 hektar = 5 džerybů). Poměrně malá výměra nutí zemědělce k usilovnému intenzivnímu hospodaření a zavádění zahradních kultur. Najdete tu pšenici, ječmen, proso, kukuřici, len, mák, bavlník, vojtěšku (zřídka jetel), konopí, tabák, melouna, tykve a ještě mnoho jiných zahradních plodin. Jsou tu sady granátových jablek, meruněk, broskví a pohádkové množství různých druhů vinné révy. Pevný osevní postup zemědělci neznají, ale přesto zachovávají určitá pravidla. Bez pořadí sejí pšenici a mák; bavlník a rýží

pěstují zase po rýži nebo po ječmenu. Na podzim zasívají pšenici, ječmen a vojtěšku, která tu poskytuje žeň až osmkrát do roka, na jaře hrách, rýži, kukuřici, tabák. Kukuřici, proso a tabák sejí obvykle až po sklizni pšenice a ječmene. Obilniny se sklízí dvakrát do roka a je-li příznivý podzim, naseje se ještě ječmen na zelené krmení. Pole se hnojí velmi intenzivně a úhorů není.

Pšenice bývá silně zaplavena žitem. Naši kulturní rostlinu žito nenávidí afgánský rolník asi tak, jako u nás rolníci nenávidí pýr.

Dnes je podle údajů CIA je celkem 40 % obyvatel bez práce a s trochou nadsázky se dá říci, že jediný sektor hospodářství, který v Afghánistánu funguje, je výroba opia. Mezinárodní měnový fond soudí, že je třeba za mezinárodní pomoci nabízet afghánských vesničanům alternativní, tedy původní výše popsané plodiny, a tak je odvádět od pěstování zlověstných rostlin. Opium zatahuje Afghánce do sítě zločinnosti, násilí a korupce. Spolu s přetrvávající militarizací země je to nejožehavější problém současnosti.

Na druhé straně Afghánistán se dostává z problému zadlužení země. V únoru 2006 se v Londýně konala konference hlavních dárců, kde Spojené státy, Rusko a Německo slíbily odpuštění velké části dluhu.

3. 2 Počátek obnovy země

Po pádu režimu Tálibánu v listopadu 2001 se Afghánistánu dostalo příležitosti ukončit několik desetiletí trvající boje a obnovit život státu a společnosti. Mezinárodní společenství bylo obnově země nakloněno, a proto mobilizovalo významný objem zdrojů a sil pro poválečnou obnovu a budování míru v zemi. Afghánistán se tak stal dosud největším světovým příjemcem rozvojové pomoci a podpory. Poválečná obnova země postupuje však velmi pomalu, neboť základní předpoklad poválečné obnovy a budování míru – ukončení konfliktu – není splněn a boje v některých oblastech země stále pokračují. Afghánistán se podle některých pozorovatelů postupně stává tunelem, v němž mizí miliardy bez významnějšího pozitivního dopadu na život obyvatel a na stabilitu státních institucí. (Olson 2006; Mojumdar 2006).

Po zkušenostech z bývalé Jugoslávie, ze Somálska, z Angoly, z Východního Timoru a z dalších zemí bylo patrné, že podmínkou poválečné obnovy Afghánistánu a budování míru v zemi je definitivní ukončení ozbrojených bojů, obnovení právního

státu a demokratické vlády, dlouhodobé zlepšení bezpečnostní i ekonomické situace obyvatel a vytvoření legitimní a fungující vlády. Dlouholetý konflikt oslabil afghánské státní orgány natolik, že v jednotlivých regionech země vykonávaly legislativní, exekutivní i soudní funkce kmenové struktury. Obnova centrální afghánské vlády a fungujícího státu vyžadovala proto zapojení místních „vlád“, včetně lokálních vůdců tak, aby byla od nejnižších úrovní společnosti podložena legitimita centrální vlády a široké skupiny obyvatel uznávaly její autoritu. Poválečná obnova Afghánistánu a budování míru byly zahájeny v listopadu 2001 po vstupu amerických intervenčních sil do země a po obsazení Kábulu.

Na přelomu listopadu a prosince 2001 se ve Washingtonu sešla první dárcovská konference, která zformovala Řídící skupinu pro rekonstrukci Afghánistánu (Afghanistan Reconstruction Steering Group – ARSG). Na sklonku roku 2001 byl pod patronátem Rozvojového programu OSN (United Nations Development Programme – UNDP) vytvořen Fond afghánské prozatímní vlády (Afghanistan Interim Authority Fund – AIAF), který měl fungovat jako prostředník pro distribuci finančních darů na podporu ustavení přechodných státních institucí (The Final Report on the Afghan Interim Authority Fund, 2003). AIAF byl později restrukturalizován a přejmenován na Afghánský rekonstrukční nadační fond (Afghanistan Reconstruction Trust Fund – ARTF). ARTF začal plně fungovat v květnu 2002 pod multilaterální garancí Světové banky, Asijské rozvojové banky, Islámské rozvojové banky a UNDP (Afghanistan Reconstruction Trust Fund, S. 1.). Jeho pomocí je financován například Program národní solidarity. Cílem tohoto programu je obnova lokální infrastruktury za přímé účasti místních společenství. Vedle ARTF byl z iniciativy UNDP vytvořen speciální Nadační fond na podporu obnovení právního státu a pořádku. Z tohoto fondu měly být pokryty projekty v oblasti bezpečnostní rekonstrukce, a to jak vojenské, tak i civilní.

Koordinace pomoci při poválečné obnově země je velmi obtížná kvůli nepřehlednosti situace a množství státních i nestátních aktérů, kteří se podílejí na poválečné obnově a na budování míru. Na území Afghánistánu působí stovky mezinárodních a národních nevládních organizací, provinční rekonstrukční týmy, mise Trvalá svoboda (Enduring Freedom) a mise ISAF (International Security Assistance Force), pracovní týmy mezinárodních organizací a vládní rekonstrukční týmy, Asistenční mise OSN v Afghánistánu (UNAMA), která zahrnuje činnost

Úřadu OSN pro koordinaci humanitárních vztahů a Zvláštní misi OSN v Afghánistánu (UNSMIA), a dárcovské vlády. (Waisová 2008)

3. 3 Pozemková reforma roku 1978

Od doby feudalismu zůstal pozemkový systém v Afghánistánu nezměněn, s více než 75 procenty země vlastněné velkými zeměpány, kteří tvořili jen 3 procenta vesnické populace. Roku 1978 afghánská komunistická strana uspořádala převrat a převzala vládu v zemi. Nový afghánský režim přislíbil řadu radikálních reforem, mezi nimiž čelné místo zaujímal pozemková reforma. Vláda zrušila všechny dluhy, které měli zemědělci, a začala rozvíjet program velké pozemkové reformy.

(Parenti 2009)

Druhá etapa pozemkové reformy byla zahájena v létě 1982. Rolníci v ní dostávali nejen půdu, ale také osivo, hnojiva a finanční půjčky. Zvýšená pozornost byla věnována i zavlažování přidělené půdy. Mechanizaci zemědělství se vláda snažila zvýšit zakládáním strojně traktorových stanic. Zároveň zavedla i agrotechnickou poradenskou službu. (Vohradský 1989)

Zásadní body Zákona Afghánské demokratické republiky o pozemkové reformě:

Kapitola 1 : Všeobecná ustanovení

Článek 1

Tento zákon se vydává v souladu s programem Lidové demokratické strany Afghánistánu a se vznešenými cíly velké dubnové revoluce a s úmyslem dosáhnout těchto cílů:

1. odstranit feudální a předfeudální vztahy v sociálně ekonomickém systému země;
2. popularizovat, upevňovat jednotu dělníků a rolníků, aby se dále posílila jednota afghánskému lidu v zájmu výstavby společnosti bez nepřátelských tříd a zbavené vykořisťování člověka člověkem;
3. zvýšit rozsah zemědělské výroby, aby se lidu dostalo dostatečné a rozmanité výživy a byly zajištěny suroviny na rozšíření vývozu zemědělských a průmyslových výrobků země.

Článek 3

Žádná rodina nesmí vlastnit více než 30 džaríků půdy první kategorie nebo ekvivalent.

Článek 12

Půda bude bezplatně rozdělena oprávněným osobám a jejich rodinám takto:

1. Ovocné sady a vinice (první stupeň): 5 džaríbů.
2. Zavlažovaná půda, která dává dvě sklizně (druhý stupeň): 6 džaríbů.
3. Zavlažovaná orná půda, která dává jednu sklizeň (třetí stupeň): 8 džaríbů.
4. Zavlažovaná orná půda, která dává jednu sklizeň (čtvrtý stupeň): 12 džaríbů.
5. Suchá orná půda (pátý stupeň): 25 džaríbů.
6. Suchá orná půda (šestý stupeň): 33 džaríbů.
7. Suchá orná půda (sedmý stupeň): 50 džaríbů.

Půda bude rozdělena drobným vlastníkům půdy tak, aby jejich pozemky nepřekračovaly 5 džaríbů půdy prvního stupně nebo ekvivalent.

Článek 21

Vláda stanoví oblasti pro pěstování určitých zemědělských produktů, pastviny a lesy, s náležitým zřetelem k jejich hospodářské efektivitě a k podmínkám prostředí v souladu s platnými předpisy. (MIC 1978)

Z více míst společnosti vzešla vážná opozice. Feudální zeměpáni se postavili proti programu pozemkové reformy, která zasahovala do jejich džerb. V září 1979 se vysoký vládní úředník Hafizulla Amin chopil (zřejmě na popud CIA) státní moci v ozbrojeném puči. Popravil tehdejšího vedoucího vlády Tarakiho, zastavil reformy, a zabil, zavřel, nebo vyhnal tisíce Tarakiho stoupenců. (Parenti 2009)

Z výše uvedeného vyplývá, že i na místní poměry radikální změna, byť uskutečněná s dobrým úmyslem, může mít katastrofální následky, pokud ji místní obyvatelstvo nepřijme.

3. 4 První česká pomoc Afghánistánu

Není zpráv o tom, že by naši lidé byli v Afghánistánu nebo Afghánci u nás před první světovou válkou. Od třicátých let dochází k prvním obchodním stykům mezi oběma zeměmi. Seznamy cizinců pracujících v Afghánistánu, jak je uvádí časopis Kábul, obsahují česká jména už v roce 1932. V roce 1937 pak byla založena v Kábulu smíšená československo-afghánská společnost s padesátiprocentní účastí naší Škodovky. Téhož roku dochází i k podepsání prvního československo-afghánského dokumentu v Paříži – *Smlouvy o přátelství mezi Československou republikou a Afghánským královstvím*. Tuto smlouvu následuje téhož roku *Obchodní smlouva* s doložkou nejvyšších výhod, podepsaná v Berlíně. Českoslovenští odborníci vybudovali v Afghánistánu tři investiční celky. Byl to cukrovar v Baghlánu, dále jatky v Kábulu a vojenský arzenál. V roce 1961 byla podepsána

československo-afghánská dohoda o vědecké, technické a kulturní spolupráci. (Bečka 1965)

Stavba cukrovaru, postaveného československou Škodovkou v roce 1939, přivodila v okolí Baghlánu změnu. Vznikla tím totiž nutnost radikální přeměny v obhospodařování pozemků. Přišla sem i řada Čechoslováků – montérů a inženýrů Škodových závodů. Jejich úkolem bylo jednak postavit uprostřed těchto poměrů cukrovar, jednak pro něj opatřit řepu. Tak se do Afganistanu po prvé dostala kulturní cukrová řepa (*Beta vulgaris*).

Ve struktuře místního hospodářství došlo k podstatným změnám. Byly založeny katastry s usedlými rolnickými hospodářstvími. V nových katastrech bylo provedeno vymezení výměru půdy, postaveny rolnické domky, polní cesty a síť zavodňovacích kanálů.

Výměra pozemků u každého hospodářství v baghlánském katastru byla 12 džerybů, přibližně 3 ha; ovocné zahrady u každého hospodářství a ve výměře 10 arů byly osázeny ovocným stromovím. Do roku 1943 bylo postaveno celkem 1040 rolnických domů. Rolnické usedlosti v baghlánském katastru byly vyměřeny tak, že vždy čtyři usedlosti byly seskupeny vedle sebe okolo polních spojovacích cest. Seskupení čtyř hospodářství představuje celek s využitím živého i mrtvého inventáře s ohledem na místní poměry.

Úkolem založení katastru bylo ohraničit kočovné hospodaření a položit ve zdejších kraji základ k rentabilnímu usedlému hospodaření a pěstování řepy. Prozatím se změny v držbě půdy v baghlánském rayonu prováděly nikoli podle kupní síly, jak tomu bylo dříve u nás, nýbrž podle osobní síly a vlivu.

Uskutečňování prací ve zdejších poměrech bylo velice svízelné, nejenom pro poměry klimatické a půdní, ale hlavně proto, že v této ryze zemědělské zemi nebylo tehdy instituce, která by tyto technické práce usnadňovala. Bylo tu pouze zemědělské oddělení při ministerstvu obchodu, později ministerstvu vnitra (1943). Jejich pravomoc byla silně ohrožena. Hybnou pákou celé akce nebyl zájem vládních činitelů na zvýšení úrovně zemědělců, nýbrž zejména zájem na brzkých příjmech z cukrovaru. Celá parcelace v okolí továrny byla provedena jen a jen proto, neboť veliké latifundie místních několika statkářů nebyly při své technické zaostalosti s to dodat do cukrovaru potřebné množství řepy. (Vaněček 1952)

V roce 1964 dodala tehdejší ČSSR do Afghánistánu ve zvýšeném rozsahu stroje a strojní zařízení, motorová vozidla (mimo jiné i 150 nákladních aut Tatra 111), traktory a zemědělské stroje, dieslové motory a agregáty, telekomunikační zařízení, lékařské přístroje, metalurgické výrobky, sklo, keramické výrobky, chemikálie, textil, obuv, papír a jiné spotřební zboží. S Československou pomocí byl dále vybudován závod na lisování oleje v Mazári Šarífu, telefonní ústředna v Kandaháru, provedena mechanizace dobývání uhlí v Karkaru a v Išpuště a postaven mechanický závod v Puli Čarchí. V tehdejší ČSSR studoval větší počet afghánských studentů, kteří získali znalosti v různých oborech. Naopak stovky našich odborníků z oblasti těžby uhlí a zemědělství, mechaniků, opravářů aut, silničářů, lékařů, pracovníků naftového průzkumu, strojařů, hotelových odborníků atd., často i s rodinami pracovaly na různých místech Afghánistánu. (Bečka 1965)

V roce 1970 byl Kandahár mírumilovné město plné květinových dětí, které sem jezdily z Ameriky a Evropy kouřit laciný hašiš. Silnice Herát – Kandahár – Kábul, kterou tu postavili Američané, byla tehdy nová a kvalitní. Kábul oslňoval svými horskými visutými čtvrtěmi a zahradami. Velmi vzácně jeho ulicemi projelo auto.

Dnes je země stejně chudá jako tehdy. Sovětská okupace odstartovala čtvrt století krvavých válek. Sovětská moc však dosáhla určitého rozvoje průmyslu, byly vybudovány vědecké instituce, země byla geologicky zmapována. Bylo postaveno několik silnic. Na modernizaci Afghánistánu se podílelo i tehdejší Československo. Největší investicí ČSSR byla výstavba cementárny v Pol-e-chmuri, která dodnes částečně funguje. Hlavním přínosem však bylo vybudování školství. Byla otevřena dívčí lycea, což představovalo v islámské zemi úplnou novinku, začalo fungovat několik univerzit. Země získala novou inteligenci díky studiu Afghánců v zemích bývalého Sovětského svazu. Byl to velký přínos, nicméně sovětské vysokoškolské vzdělání bylo nekvalitní a představovalo spíše průměr vzdělání středoškolského. Proto se dnes Afghánci se sovětskými diplomy těžko uplatňují. Vytlačuje je afghánská inteligence vzdělaná v exilu: v Pákistánu, Íránu, Evropě a Americe. Cena za „bratrskou pomoc“ však byla vysoká. Čtyři a půl milionu uprchlíků, půl druhého milionu zabitých Afghánců.

Afghánistán je nyní největší zahraniční misí společnosti Člověk v tísni. Projekty se zaměřují na dlouhodobé řešení problémů, vzdělání, venkovské komunity, zvýšení

kvality života venkovských obyvatel. Člověk v tísní staví školy a věnuje se rozvoji základního a odborného školství, stará se o obnovu zdravotní péče a infrastruktury. Výrazná je pomoc při hledání přístupu k pitné vodě a šíření hygienických návyků. Člověk v tísní má dvě stálé kanceláře: jednu v Kábulu a druhou v Mazar-e-šarifu. Mimo to má v současné době ještě patnáct dalších pracovišť v provinciích Kunduz, Balch, Bagholan, Nangahar a Paktia. Všechny činnosti mají charakter rozvojové pomoci. Mimo to samozřejmě Člověk v tísní distribuuje humanitární pomoc v dobách potravinové krize. (Štětina 2010)

V poslední době byly Čechy v Afghánistánu realizovány následující bilaterální projekty:

Název projektu	Realizátor	Gestor	Doba realizace	Celk. rozpočet
<i>Stabilizace příjmů v severním Afghánistánu – provincie Balch (trilater. projekt s EuropeAid, Evropská komise)</i>	<i>Člověk v tísní</i>	<i>MZV</i>	<i>2009</i>	<i>399 221 Kč</i>
<i>Studie „Výstavba nové železniční tratě z iránských hranic do Kábulu“</i>	<i>SUDOP Praha, a.s.</i>	<i>MD</i>	<i>2005 - 2009</i>	<i>9 200 000 Kč</i>
<i>Zvyšování kvality středních zemědělských škol v Afghánistánu</i>	<i>Člověk v tísní</i>	<i>MZV</i>	<i>2008 - 2010</i>	<i>15 500 000 Kč</i>
<i>Studie „Rozvoj MHD v Kábulu“</i>	<i>IKP</i>	<i>MD</i>	<i>2005 - 2008</i>	<i>7 900 000 Kč</i>

(MZV 2009)

4. Logar

4. 1 Základní informace o provincii

Provincie Logar leží přibližně 60 km na jih od hlavního města Kábulu. Na severu hraničí s provincií Kábul, na východě s provincií Nangarhar, s Paktijí na jihovýchodě, na západě s provincií Wardak a Ghazni. Její rozloha je 395 km², což reprezentuje 0,7% plochy Afghánistánu. Provincie je rozdělena do sedmi distriktů. Centrem Logaru je Pul-e Alam, dalšími distrikty jsou Mohammad Aghra, Khushi, Baraki Barak, Charkh a Kharwar. (Vyhnálek 2007)

Východní a jižní část je hornatá s nadmořskou výškou 1800 až 4000 metrů, západní je tvořena velkou pánví (přibližně 1900 m n. m.), obklopenou horským terénem dosahujícím výšky 2000 – 3500 metrů.

Hlavním městem je Pol-e Alam, v němž žije asi 23 000 obyvatel, majoritním etnikem v Lógaru jsou Paštunové. I přes ekonomickou zaostalost patří provincie

mezi relativně bohaté části Afghánistánu. Města a největší vesnice jsou elektrifikovány. Rovněž jsou pokryty mobilním signálem. (Sládek 2011)

Výhodou Lógaru je jeho značná blízkost k hlavnímu městu Kábul, které je vzdálené cca 70 km. Kábul představuje díky své populaci odhadované na 3 miliony obyvatel obrovské odbytiště pro zemědělské produkty z venkova. (Vyhnálek 2007)

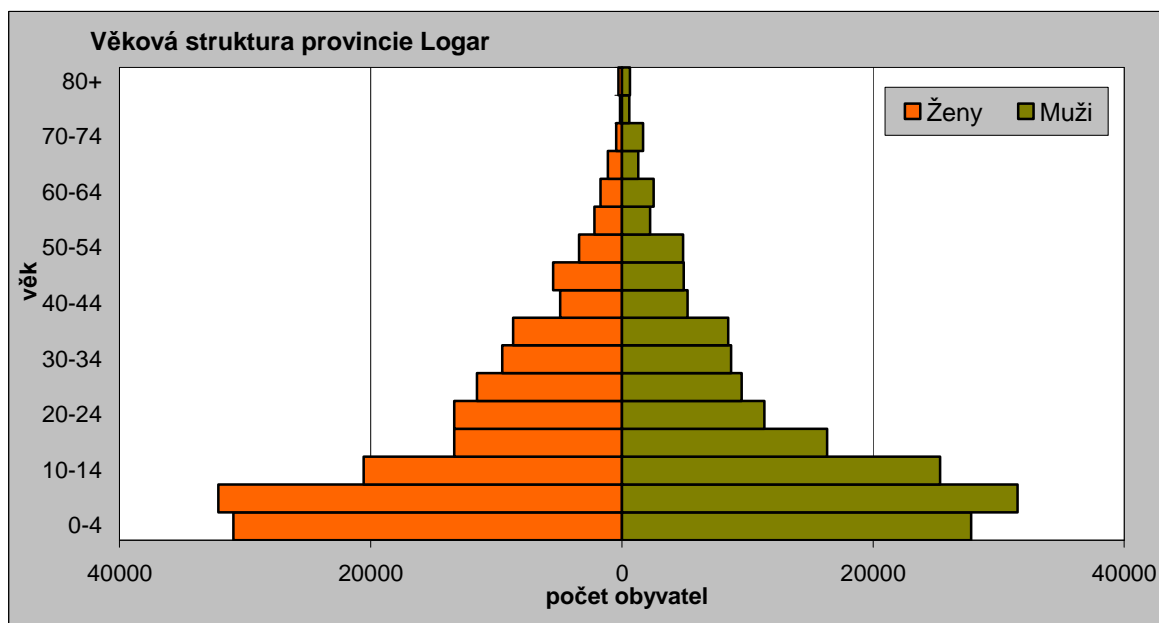
Provincie je pojmenovaná podle řeky Lógar, která teče v délce 200 km severním směrem z hor východního Hazáradžátu, zúrodňuje široké lógarské údolí, nazývané „obilnicí Kábulu“, a s řekou Kábul se spojuje asi 4 km východně od hlavního města. (Vohradský 1989)

4. 1. 1 Obyvatelstvo

Lze pozorovat značný příliv obyvatelstva z venkova do měst a průmyslových center. Pro mladé muže, kteří přicházejí do nezvyklého prostředí, je nepříznivým faktorem ztráta opory, kterou tradičně poskytuje rodina, změna životního rytmu i nezvyklá práce. To je příčinou stoupajícího trendu neuróz, psychotických a venerických onemocnění. Alkoholismus není zatím problémem vzhledem k tradiční abstinenci. Někteří jedinci spíše upadají do závislosti na opiu a hašiši. S tím se setkáváme i na vesnicích, ale v poměrně nevelkém rozsahu. (Šerý 1974)

Populace				
Muži	Zeny	Celkem	Město	Venkov
160,200	165,900	326,100	7,700	318,400

Velikost populace provincie Logar (Vyhnálek 2007 ex Centrální statistický úřad, CSU)

Věková pyramida provincie Logar, kvalifikovaný odhad (Vyhnálek 2007 ex Centrální statistický úřad, CSU)

Věková struktura provincie Logar je podobně jako struktura celé země velice mladá; polovina populace je mladší 15ti let a podle dostupných dat, na která lze však pohlížet jen orientačně, pouze necelých 9% populace se dožije věku vyššího než 50 let. Zastoupení mužů i žen je v jednotlivých věkových skupinách vyrovnané.

Populace jednotlivých distriktů				
Distrikt		Populace		
		Muži	Ženy	Total
01	Puli Alam (Center)	45500	44200	89700
02	Baraki Barak	37800	36500	74300
03	Charkh	19200	18600	37800
04	Khoshi	10400	10100	20500
05	Mohd. Agha	32800	34000	64200
05	Kharwar	11300	11000	22300
06	Azra	8900	8400	17300

Populace jednotlivých distriktů provincie Logar (Vyhnálek 2007 ex Centrální statistický úřad, CSU)

Ekonomickou základnu, ve které žije většina obyvatel, tvoří distrikty Pole Alam, Mohammad Agha a Baraki Barak. Tyto distrikty leží v relativní rovině v průměrné nadmořské výšce přibližně 1.900 m.n.m.

Naopak odlehlejší Kharwar a Charkh leží v horách na jihu provincie, kde některé vrcholky dosahují až 4.000 m. Jedná se o méně rozvinuté distrikty, které byly historicky vždy zaostalejší a nikdy se zde zcela neprosadila moc centrální vlády. Distrikt Azra ležící na východě je také v hornatém terénu a cesta z Pole Alam do centra Azry tvá více než 10 hodin...

Provincii od severu k jihu protíná kvalitní asfaltová silnice která spojuje Kábul s provincií Paktijí. Cesta z Pole Alamu do Kábulu trvá přibližně 90 minut a je považována za relativně bezpečnou. Zbytek cesty tvoří většinou prašné cesty místy zpevněné štěrkem.

Zemědělství, kterému se věnuje přibližně 85% obyvatelstva provincie, tvoří hlavní zdroj obživy obyvatel Logaru. Neexistuje zde zatím prakticky žádný průmysl. Průmysl zde na rozdíl od některých dalších provincií neměl tradici ani v minulosti. Vzhledem k blízkosti Kábulu odjíždí část ekonomicky aktivní populace pracovat do hlavního města.

Situaci v provincii patrně dramaticky změní otevření dolu na měď v distriktu Mohammad Agha. Těží na jeho provozování vyhrála čínská společnost China Metallurgical Group, která do jeho vybudování a navazující infrastruktury míní údajně investovat 3 miliardy dolarů. Dle předběžných předpokladů zde má vzniknout až 10 000 pracovních míst, přičemž není jasné, jaké procento budou tvořit místní obyvatelé.

Islám je zcela dominantním náboženstvím provincie. Stejně jako na většině území Afghánistánu zde funguje tradiční představa o roli muže a ženy ve společnosti. Díky tomu chodí ženy zahaleny v burkách a ve společnosti mají (alespoň na veřejnosti) jen minimální vliv. Rady starších (shury), které řídí chod vesnic, jsou tvořeny výhradně muži a muži také zauímají všechny významné pozice ve státní správě, obchodě apod.

Většinu obyvatelstva tvoří Paštúni. Menšinu tvoří Tádžici a Hazaři.

Logar je obecně Afghánci považován za rozvinutější provincii s relativně vysokou úrovní školství a zdravotnictví.

4. 2 Bezpečnostní situace

V Logaru proti centrální vládě bojují jednak příslušníci hnutí Taliban, ale i přívrženci Hizb-e Islami podporující Gulbudína Hekmatjára. Nejčastějšími akcemi protivládních skupin jsou útoky na stanoviště Afgánské policie či armády a napadání jejích konvojů. To je prováděno většinou za použití kombinace min odpálených dotykem či na dálku a následnou palbou z granátometů a ručních zbraní. Povstalci dále často napadají centra státní moci. Jedná se především o kanceláře šéfů distriktů, které jsou většinou v průběhu nočních hodin ostřelovány z granátometů.

Nejhorší je situace v distriktu Kharwar. Zde patrně zcela dominuje Taliban a státní moc se zde neprojevuje. Za nečinného přihlížení policie zde například údajně došlo ke spálení dívčí školy budované PRT Gardez. Podobně v distriktu Charkh dominují protivládní síly.

Základním problémem distriktu Azra je jeho odlehlost. Cesta z centra provincie po prašné cestě do Azry trvá více než 10 hodin. Proto je jednou z priorit současného guvernéra vybudovat asfaltovou silnici a zlepšit tak spojení s Azrou. Jinak se zdá být tento distrikt prozatím bez výraznějšího vlivu protivládních sil. Problémem může být produkce marihuany. Ta je podle ISAF v Azře pěstována v relativně velkém množství a snahy o násilné zastavení jejího pěstování by mohly prozatím dobrou bezpečnostní situaci zhoršit.

Distrikt Khushi je patrně relativně klidný a jeho obyvatelé podporují centrální vládu.

(Vyhnálek 2007)

4. 2. 1 Rizika pro civilní subjekty realizující rozvojové projekty

Podmínkou pro takovou práci je dodržování přísných bezpečnostních pravidel. I přes to hrozí, že z bezpečnostních důvodů bude muset firma či nevládní organizace na určitý čas práce přerušit či zcela zastavit. (Vyhnálek 2007)

Chceme-li snížit riziko pro zaměstnance, zvýšení povědomí o konfliktu a citlivost k prostředí sníží možná rizika. Je nezbytné, aby všichni cizinci, kteří budou hrát roli

v místním využití a obnově funkce infrastruktury byli informováni o následujícím:
(MacDonald 2005)

- Dějepis a zeměpis v regionu vedoucí k poslednímu konfliktu (protagonisté, vítězové a poražení).
- Současná bezpečnostní situace - kdo kontroluje oblasti
- Jména a role hlavních aktérů, včetně dárců a nevládních organizací.
- Klíčové aspekty mírových ustanovení.
- Harmonogram pro:
 - Ustanovení klíčových prvků infrastruktury - do příští zimy, do monzunu atd.
 - Politické události - volby atd. -, které budou vyžadovat podporu infrastruktury.
- Kulturní a náboženské citění, které musí být dodrženo, nebo alespoň neuráženo.

Bezpečnost mezinárodních i Afghánských subjektů spolupracujících s PRT bude výrazně ovlivňovat to, jakým způsobem se bude taková spolupráce prezentovat veřejnosti. Pokud bude například stavbu nemocnice realizovat nevládní organizace a na stavbu budou často zajíždět české vojenské konvoje, které si budou chtít stavbu třeba jen prohlédnout, stane se tato nevládní organizace v očích místní veřejnosti jasným spolupracovníkem vojenské složky. To výrazně zvyšuje šance, že se taková organizace může stát cílem přímého útoku či únosu. (Vyhnálek 2007)

Zatímco některé týmy (především ty, které jsou vedené americkými silami) neoddělují činnost vojenských a civilních pracovníků ani vojenské a civilní projekty, včetně označení pracovníků, které by umožňovalo rozlišit vojáky a civilisty (Perito 2005), další rekonstrukční týmy (například vedené německými silami) vojenské i civilní aspekty rekonstrukce striktně oddělují, včetně odlišení vojenských a civilních pracovníků pomocí oblečení a dalších patrných znaků (například používání určitých barev na oblečení a na automobilech). (Dziedzic 2005)

Většina nevládních organizací v Afghánistánu spoléhá na nízkou viditelnost, dobré vztahy s místním obyvatelstvem, neutralitu a nezávislost. To ve většině případů znamená zásadní odstup od veškerých ozbrojených složek.

Bezpečnost civilních subjektů působících i v relativně bezpečnějších částech provincie nemůže být nikdy nikým garantována a tyto subjekty budou tedy muset počítat s případnými riziky. Ty mohou mít různou podobu. V Afghánistánu jsou relativně časté útoky na kanceláře, provedené třeba i v noci, jejichž hlavním cílem je zastrášení organizace.

Největším nebezpečím je patrně případný únos českého pracovníka firmy či nevládní organizace. Tyto únosy (pokud mají politický podtext) chtějí útočníci nečastěji využít k jednání o stažení vojenského kontingentu dané země z Afghánistánu a k zaplacení případného výkupného či propuštění jejich spolubojovníků z vězení.

Dalším rizikem pro civilní subjekty je obecná kriminalita, která vyplývá z toho, že země prošla dlouhým obdobím válek a nefunguje zde zcela státní správa. Někdy bývají v Afghánistánu napadány kanceláře nevládních organizací s cílem uloupení hotovosti a zařízení. Jindy bývají uneseni pracovníci organizace, aby bylo vyplaceno výkupné. (Vyhnálek 2007)

Ačkoli se bezpečnostní situace významně zlepšila, i dnes patří Afghánistán k nejnebezpečnějším místům světa (následuje Angola, Demokratická republika Kongo, Irák, Somálsko, Súdán a Libérie), kde ročně umírá největší počet humanitárních pracovníků. (NGO 2005; Stoddard 2007)

Přes všechna omezení je práce minimálně v části provincie možná, což dokazuje i fakt, že některé nevládní agentury mají své stálé kanceláře v Pole Alam a Baraki Barak. (Vyhnálek 2007)

4. 3 Školství

Jako v jiných islámských zemích také v Afghánistánu byly do nedávné minulosti zřizovány jen náboženské školy (maktaby) při mešitách, jejichž úkolem bylo naučit děti, převážně jen chlapce, čtení koránu a některým základním znalostem. Školy vyššího typu (madrasy) byly teologickými učilišti s některými světskými disciplínami; vychovávaly duchovní a státní úředníky. Vyučovalo se podle knih sepsaných v jedenáctém a následujícím století.

První škola evropského typu byla založena v Kábulu až po roce 1990. Ještě kolem roku 1930 bylo podle údajů ministerstva výchovy v celém Afghánistánu jen několik málo škol evropského typu a v nich 1350 žáků, avšak začátkem roku 1967 již 2277 škol se 454 609 žáky. Základní školy ve městech jsou šestitřídní, na venkově trojtřídní, střední školy devítitřídní a lycea dvanáctiletá.

Školní docházka je teoreticky povinná, avšak řada pramenů uvádí, že ještě na konci 60. let základní a vesnické školy navštěvovalo jen asi 10% dětí ve školním věku. V současné době asi 80 – 90% obyvatelstva, především žen, neumí číst a psát.

Poměrně rychlý vzestup scholarizace přináší přirozeně i zdravotnické problémy. Stále častěji jsou hlášeny školní epidemie některých nákaz, postihující děti školního věku (záškrť). Ve venkovských oblastech, kde děti docházejí do škol ze vzdálených izolovaných vesnic a samot, může škola zvýšenou expozicí k nákaze přispět k urychlení imunizace dětí na začátku školní docházky. Avšak i mimoškolní styk dětí ve městech a hustě zalidněných aglomeracích je velmi těsný. Ve školách v Afghánistánu se setkáváme s častými hygienickými závadami, které usnadňují šíření respiračních nákaz (značná prašnost, přeplněné učebny) i nákaz šířících se cestou orofekální (nevyhovující záchody, nedostatek vody).

Za významný zdravotnický problém je ve školách v Afghánistánu považován záškrť. Při sérologickém přehledu v Kábulu byla prokázána hladina antitoxínů 0,010 UI, která je považována za důkaz solidní imunity u dětí ve stáří 5 – 9 let. (Šerý 1974)

Distrikt	Základní škola		Vyšší škola		Náboženské školy ¹
	chlapecká	dívčí	chlapecká	Dívčí	
Puli Alam – centrum	26	15	5	2	2
Baraki Barak	19	6	3	0	1
Charkh	10	7	3	0	1
Khoshi	7	1	1	0	1
Mohammad Agha	20	8	8	1	2
Kharwar	9	0	0	0	0
Azra	6	8	2	0	1
Total	97	45	22	3	8

Počet a typy škol provincie Logar (Vyhnálek 2007 ex Ministry of Education)

¹ Jedná se o počet oficiálně uznaných škol. Mnoho dalších funguje při mešitách.

Distrikt	Učitelů			Žáků		
	Muži	Ženy	Total	Chlapci	Dívky	Total
Puli Alam –centrum	490	216	706	18257	6536	24793
Baraki Barak	428	33	461	15299	5319	20618
Charkh	207	39	246	6242	1821	8063
Khoshi	78	18	96	3041	920	3961
Mohammad Agha	446	83	529	15614	5469	21083
Kharwar	56	0	56	4850	0	4850
Azra	132	13	145	3954	2490	6444
Total	1837	402	2239	67257	22555	89812

Počet žáků a studentů (Vyhnálek 2007 ex Ministry of Education)

Situaci v oblasti kvality školství možno hodnotit jako průměrnou či nadprůměrnou v porovnání s ostatními provinciemi Afgánistánu. To je způsobeno především blízkostí hlavního města a relativní bezpečnostní stabilitě posledních let. Přesto jsme i v centrálních distriktech Logaru našli školy, kde se žáci učí pod širým nebem či ve stanech, nemají dostatek učebnic a žádné možnosti sportovního vyžití.

Dalším závažným problémem Logaru je nedostatek středních a vyšších škol. V provincii, kde se 85% obyvatel zabývá zemědělstvím není například střední zemědělská škola.

Oproti relativně rozvinutému a bezpečnému centru provincie reprezentovanému pro zjednodušení distrikty Pole Alam, Mahammad Agha a severem Baraki Barak je nejméně rozvinutý distrikt Kharwar.

Ministerstvo trvá na dodržování afghánských standardů – momentálně nepovolí žádné hliněné stavby jako v minulosti, ale samo dodává základní parametry pro technickou dokumentaci a specifikaci použitých materiálů. To radikálně zvýšilo kvalitu budov, ale samozřejmě výrazně zvýšilo cenu, za kterou lze v Afgánistánu stavět nové školní budovy. (Vyhnálek 2007)

Lógar je jednou z méně podporovaných provincií. Hlavním donátorem ministerstva školství je Světová banka. Prostředky získané od banky ministerstvo přerozděluje pro

jednotlivé provincie. Nejaktuálnějším problémem je potřeba vybudování střední zemědělské školy, vzhledem k tomu, že většina obyvatel Logaru pracuje v zemědělství.

PRT mnohdy přes najaté firmy staví příliš draze a například nevládní organizace mohou postavit školy levněji. (Qayum 2007)

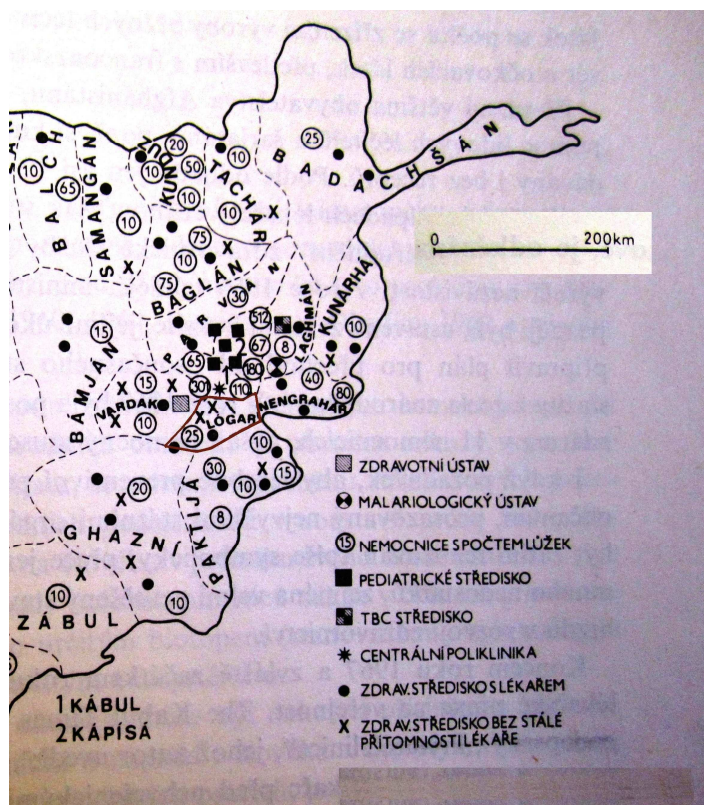
4. 4 Zdravotnictví

Negramotnost, pověry a předsudky jsou velkou brzdou rozvoje zdravotnictví a hlavní příčinou nízkého zdravotnického uvědomění obyvatelstva a často i nedostatečného využívání omezených prostředků zdravotnické služby.

Zrychlení dopravy usnadňuje šíření zvláště respiračních nákaz s krátkou inkubační dobou. V období dešťů a v zimních měsících je mnoho oblastí po řadu týdnů pro motorová vozidla nedosažitelných. Znesnadňuje to např. hromadné očkování anebo zavedení protiepidemických opatření. (Šerý 1974)

Základní lékařská péče je zabezpečena maximálně 20 až v nejlepším případě 50 km od krajského města, a jen tam, kde je pro lékaře bezpečno - což není zdaleka všude. Obyvatelé z míst, kam se takový lékař nedostane, pak za péčí tohoto typu jezdí do krajského města, někdy i 100 km. (HFH 2007)

Podle představitelky Evropské unie Sáry Bernardt je Logar v porovnání s ostatními provinciemi relativně dobře zabezpečen a má větší počet zdravotnických zařízení a zdravotnického personálu v přepočtu na obyvatele než většina ostatních provincií.

Zdravotní zařízení v Lógaru a jeho okolí v r. 1970. (Šerý 1974)

V provincii je za poskytování zdravotní péče zodpovědná organizace MRCA. Tato organizace byla založena v exilu v Pákistánu a po pádu Talibanu začala pracovat i v Afghánistánu. Na základě smlouvy s ministerstvem zdravotnictví. MRCA pokrývá 28 stálých zařízení s placeným personálem a 110 Zdravotních stanovišť (ZS) s dobrovolníky.

Budovy a vybavení patří ministerstvu, MRCA zajišťuje léky a platí zdravotnický personál. Vše hradí prostřednictvím ministerstva Evropská unie (EU). V průběhu léta EU snížila navrhovaný rozpočet pro MRCA téměř o 50% z původních 4 mil Euro na 2,3 mil Eur a MRCA proto musela omezit výdaje.

Nejnápadnějším omezením bylo snížení počtu Zdravotních stanovišť z původních 270 na 110. Podle představitelů MRCA i podle názoru ředitele Ministerstva zdravotnictví Logar tím došlo k výraznému oslabení zdravotní péče v Logaru. V těchto stanovištích pracují dobrovolníci, kteří poskytli pro zdravotnické účely alespoň jednu místnost ve vlastním domě. MRCA zajišťuje dodávky základních léků, materiálu pro prevenci a přednášky, trénink a supervizi.

Hlavním důvodem bylo podle představitelů MRCA to, že v případě zavření větších zařízení či nápadného omezení služeb by si lidé stěžovali a mohli by i demonstrovat.

Nejednalo se tedy o žádnou systémovou změnu. Její provedení určil nedostatek peněz a obava z reakce obyvatel Lógaru.

MRCA zachovalo 110 funkčních ZS, které vybralo podle následujících dvou hledisek: Byly vzdálené od dalších zdravotních zařízení – většinou se nacházejí v odlehlejších vesnicích a poskytovaly kvalitní služby.

V letech 2004 až 2006 USAID a PRT postavily či zrekonstruovaly několik zdravotnických zařízení. V roce 2007 podle ministerstva zdravotnictví PRT a USAID nepodpořily zdravotnictví v Lógaru žádným způsobem. MRCA hledá donátory na znovuootevření alespoň části ZS. (Vyhnálek 2007)

Péče o nemocné je v Afghánistánu jedním z nejpálčivějších problémů. Návštěva běžné nemocnice je pro běžného Evropana vskutku nevšední zážitek. V mnoha oblastech, včetně Lógaru, chybí nemocnice, lékaři i základní vybavení.

„V Lógaru máme celkem tři distriktní nemocnice. Když vezmeme v úvahu, že celá provincie má distriktů sedm, je to velmi málo. Na našich zařízeních jsou přitom závislí všichni místní, tedy celkem asi 300 tisíc lidí,“ říká Azíz Rahmán z francouzské nevládní organizace MRCA, která se o zdravotnictví v Lógaru stará.

„Kromě toho jsou tady ještě 23 menších středisek základní péče, kde se lidé mohou nechat ošetřit, a máme k dispozici i jednoduchou polní nemocnici.“ Vedle nedostatku prostor a vybavení trápí organizaci také omezené možnosti přepravy pacientů. Není výjimkou, že lidé umírají kvůli tomu, že se včas nedostali do nemocnice či k lékaři.

„Nedostatek sanitek je pro nás zásadní problém, a to hlavně v distriktech, kde není zrovna bezpečno. Ale také v odlehlejších končinách mimo centrum Lógaru. Doposud jsme si museli automobily na převoz pacientů pronajímat,“ říká Azíz Rahmán. (Moravec 2010)

Každé navrhované „vyšší obslužné centrum“ (viz kapitola 7. 3) by mělo být vybaveno minimálně zdravotnickou jednotkou (Hospital Unit – HU). Podoba HU dle českého nerealizovaného projektu z roku 2007: Sestava polyuretanových panelů tvoří stavební základ předkládaných variant budovy. Jedná se o variabilní objekty, které mohou sloužit jako zdravotní střediska, malé nemocnice, technologické stavby či ubytovací prostory apod. Jejich velikost může být upravována podle potřeby či požadavků objednatele (v nynější nabídce jsou celkem čtyři různé varianty ubytovacích a pomocných objektů a jedna budova zdravotního zařízení). Tento systém byl navržen tak, aby rozměrově umožňoval přepravu v kontejnerech i v

nákladových prostorech letadel, či v malých nákladních vozech a jeho stavbu bylo schopno zajistit bez použití jakékoliv techniky čtyři až šest zaškolených pracovníků, přičemž čas výstavby (hrubá stavba) se pohybuje do 12 hodin. Rozměry jednotlivých dílů jsou max. 2400 x 1200 mm, váha jednoho dílu včetně osazených dveří či oken je max. do 50 kg (pro ilustraci – obdobnou budovu nemocnice, která byla představena veřejnosti v Praze, před svým odesláním do Pákistánu, stavělo 6 osob po dobu 12 hodin). (HFH 2007)

4. 5 Zemědělství

V Afghánistánu, tak jako vůbec v celé střední Asii, se zahraniční pozorovatelé setkávali se čtyřmi typy osevů. Byly to jednak osevy nezavlažované „gaimi“. Jsou buď ozimné „termai“, nebo jarní „bogare“. Zavlažované osevy „abi“ mohly být buď „termai“, tedy zimní, nebo i „bogare“ – jarní. Nejčastěji však nezavlažované osevy bývaly jarní. Produkce bývala celkem malá. (Vaněček 1952)

V Lógaru je podle údajů ministerstva zemědělství 93.707 hektarů zemědělsky využívané půdy. 52.200 hektarů je zavlažováno pomocí systému vodních kanálů, 37.707 závisí pouze na dešti a sněhu. Na 4.187 hektarech jsou ovocné stromy. Celkem 85% obyvatel Lógaru pracuje v zemědělství a jejich životní úroveň je tedy přímo ovlivněna výší zemědělských výnosů.

Produkce je snížena v důsledku několika faktorů. Vzhledem k dvěma dekadám válek a pokračujícímu konfliktu vlády s Talibanem se nejedná o prostředí, kde by investoři chtěli stavět například zpracovatelské závody. Oblast je vystavena střídavým suchům a cyklickým záplavám. Není zde dostatek mechanizace, která by umožnila zvýšení výroby. I když jsou stále častěji využívány traktory a pluhy, farmáři na části území stále používají tradiční metody orby dřevěným hákem taženým krávy, či koni.

Farmáři díky dlouhotrvajícímu konfliktu neměli přístup k zemědělskému vzdělávání. V posledních letech sice několik nevládních organizací provedlo tréninky pro farmáře, přesto je nedostatečná vzdělanost farmářů jedním ze základních problémů. Farmáři získávají vědomosti po svých předcích a učením se praxí, případně kopírováním stylu práce od jiných farmářů. Tím ale bohužel zároveň dochází k opakování chyb a je velice omezen rozvoj a zavádění nových

technologických postupů. Špatná úroveň jejich vědomostí se odráží v nízkých platech a vede k nízkým výkupním cenám.

Zároveň lze Logar prohlásit za výraznou zemědělskou provincii, která je i přes vyjmenované handicapy na lepší úrovni, než mnoho okolních oblastí.

Farmy jsou v naprosté většině organizovány na rodinném základě. Vlastník pozemků je rozhodujícím aktérem. Na poli běžně pracuje celá jeho rodina včetně manželky a dětí. Členové rodiny – většinou synové - jsou také zapojeni do případného prodeje výrobků na trhu. Farmy jsou relativně malé a většinou na nich hospodaří jedna rodina. (Vyhnálek 2007)

Rodinné farmy bychom mohli brát jako pozitivum oblasti, jelikož i v Evropě nabírá rodinná farma znovu na důležitosti. Dle usnesení Kongresu Evropského zemědělství je základním stavebním kamenem evropského zemědělství a vůbec podstatou jejího fungování model rodinné farmy. Přitom samozřejmě nejde přímo o její velikost či výměru, ale podstatou je transparentní a zodpovědný vlastník. (Insurance Europe 2003)

V naprosté většině případů ruční práce stále ještě nahrazuje mechanizovanou práci strojů. V období sezony intenzivních zemědělských prací si vlastník najímá pomocníky, kteří jsou s ním většinou příbuzensky spojení. Mzda nekvalifikovaného pracovníka je přibližně 200 AFG (cca 100 Kč) na den.

V Logaru je 23 zemědělských družstev. Sdružují většinou od 100 do 400 rodin. Každé má svého vedoucího, zástupce vedoucího a pokladníka. Družstva jsou podle ředitele ministerstva pro zemědělství v Logaru Saida Mohammada Essy Mossaye sdružena podle několika modelů: a) tradiční kmenový a rodinný systém b) sovětský systém, který je podle pana Essy nejméně funkční a c) moderní švédský model.

Tato družstva dostávají semena a sazenice od ministerstva zemědělství. Po sklizni za ně ovšem musí zaplatit! Pouhé rozdávání by totiž narušilo obchodní vazby a poškodilo farmáře pěstující plodiny na semeno či pěstující sazenice. Semena také distribuuje podle podobného modelu World Food Program (WFP). Existuje zde i družstvo sdružující farmáře produkující mléko. Každý den odevzdávají farmáři mléko na jednom místě a to je pak transportováno až do Kábulu ke zpracování.

Většina družstev vznikla v poslední době a ministerstvo se je snaží sdružit v Asociaci podle nového zákona. Asociace by teoreticky měla být schopna zajistit farmářům lepší vyjednávací podmínky pro prodej produkce a její skladování.

Získané údaje ukazují, že nejvýznamnější je v Logaru pěstování zeleniny, která je většinou prodávána do Kábulu či Pákistánu. Podobně významná je produkce ovoce, které je také primárně určeno na prodej do Kábulu a do zahraničí. Naopak pšenice je většinou určena pro spotřebu farmářovy rodiny. Nejasná je produkce ovoce. Podle distriktních úředníků je produkce vína poměrně nízká, naopak podle údajů provinčních úředníků je velice vysoká. Podle názoru pracovníků university je produkce hroznového vína velice vysoká a tvoří druhou nejvýznamnější složku produkce. (Vyhnálek 2007)

4. 5. 1 Zvýšení produkce zemědělství

Nízké hektarové výnosy je možné zvýšit použitím mechanizačních prostředků, hnojením, ochranou rostlin a dalšími intenzifikačními faktory. Zdůvodněné používání zemědělské techniky má vliv nejen na růst hektarových výnosů polních kultur, ale i na snížení nákladů na jednotku produkce.

Je však třeba před nákupem techniky udělat rozbor jednotlivých operací a mechanizovat pouze ty, které přinášejí největší efekt. V afghánském zemědělství se používá ve velké míře tažná síla zvířat a pracovní síla zemědělských dělníků.

Je možné využívat i sluneční energii, a to hlavně při ohřevu vody a dosoušení zemědělských produktů.

Přechod k intenzivnějšímu rozvoji živočišné a rostlinné výroby vyžaduje větší rozšíření energetických prostředků poháněných motorovou naftou. Živá tažná síla nemusí být zcela nahrazena mechanickou, ale nejtěžší a nejdůležitější operace v polní výrobě (orba, hluboké kypření atd.) musí převzít mechanická tažná síla, která zvýší kvalitu zpracování půdy. Odpor pluhu je v místních podmínkách 4 až 5 krát vyšší než v České republice. Při hloubce orby 20 až 22 cm bude spotřeba traktoru s výkonem motoru 60 kW 13,94 kg. ha⁻¹.

Žádné zemědělství se neobejde bez dopravních prostředků. Pro místní zemědělství bude nejvhodnější, aby se k dopravě využívaly traktory s přívěsem, protože traktor bude v období, kdy není třeba přepravovat materiál, využit v poli. Jelikož je v místním zemědělství mnoho drobných zemědělských podniků, ne všechny mohou

být vybaveny traktory. Pokud bude převažovat rozdrobená drážba půdy, bude třeba vybavovat zemědělce malou mechanizací.

Prvním předpokladem pro růst zemědělské výroby je zvýšení investic do stavby přehrad a do nákupu mechanizačních a chemických prostředků. Rozvoj zemědělství se neobejde bez zahraniční pomoci. (Vohradský 1989)

USDA z PRT Gardéz zprostředkoval dodávku 25 traktorů, které by měly být rozděleny mezi existující družstva. Pokud se jejich využití osvědčí a družstva budou schopny spravedlivě dělit čas jejich využívání mezi jednotlivé farmáře, může být další dodávka traktorů pro družstva jedním z přínosných projektů. Zemědělské produkty z provincie Lógar by v Kábulu rozhodně našly odbyt i v případě výrazného navýšení zemědělské produkce. (Vyhnálek 2007)

Přepočít živé tažné síly a síly lidí na mechanickou energii:

V tahu se nejlépe uplatňují zvířata s vysokou hmotností, i když je jejich rychlost velice nízká. Hmotnost zvířete je přímo úměrná jeho síle v tahu.

Tažné zvíře	Průměrná hmotnost kg	Průměrná pracovní rychlost m . s ⁻¹	Tažný výkon kW
Kůň	600	1,00	0,768
Vůl	700	0,75	0,672
Kráva	500	0,70	0,448
Mula	400	0,90	0,461
Osel	250	0,70	0,224

(Vohradský 1989)

4. 5. 2 Závlahy

Afghánské zemědělství bylo stejně jako ostatní odvětví zničeno dlouhotrvajícím vojenským konfliktem. Ten vedl především k úpadku vzdělávacího systému, nechotě investovat do nových technologií a strojů kvůli nedostatku bezpečí a k porušení důležitého systému zavlažovacích kanálů. Na funkčnosti zavlažovacích

kanálů je přitom závislá většina zemědělské rostlinné a zprostředkovaně i živočišné produkce. Farmáři by měli být schopni se starat o budování a udržování kanálů na svých pozemcích, ale PRT by mohlo pomoci s opravami a budováním nových hlavních kanálů, které přivádějí vodu od zdroje na pozemek farmářů. Část z nich vede pod zemí, což ztěžuje jejich údržbu. (Vyhnálek 2007)

Nejrozšířenějším druhem umělé závlahy je zavlažování říční vodou. Voda z řek se odebírá magistralními vodními kanály. Aby hladina vody v těchto kanálech byla co nejvyšší, stavějí se v řece různé primitivní zábrany. Voda z přírodních kanálů se zavádí menšími kanály na pole, které se pak zavlažuje různými způsoby podle povahy kultur.

Způsob povrchového zavodňování. Voda z přírodních kanálů se zavádí přímo na rovnou plochu pole, rozdělenou na větší nebo menší čtverce (podle vyrovnanosti pole) nevysokými hrázkami.

Technika vývodu vody na pole se vyvíjela po staletí a je obdivuhodné, jak domorodci dovedou vodu rozvádět přes rozervaná místa. Vodní rozvodné kanály jsou často vtěsnány do skoro kolmých stěn hor nebo probíhají po různě důmyslně postavených terasách.

Zavlažování spodní vodou. Nejtěžší a nejvíce namáhavý způsob získání závlahové vody je tak zvaný způsob „kariz“. Každý litr získané vody stojí rolníka nesmírnou námahu. Karizy jsou sběrné kanály pod povrchem půdy, které podchycují spodní vodu a vodu vysráženou, která se pak rumpálem vytahuje a roznáší po poli. Kanály pod povrchem kopou rolníci s velikou námahou a nikdy je nezpevňují (v Afganistanu skoro není dřevo), což je příčinou mnoha neštěstí při kopání těchto podzemních děr. (Vaněček 1952)

K zavlažování se nejčastěji využívá voda z menších toků, na kterých jsou stavěny primitivní hráze, které zvýší hladinu vody tak, aby bylo možné zavlažovat okolní pozemky. Nedostatečná kapacita nádrží však nedovoluje zavlažovat větší plochy. (Vohradský 1989)

4. 6 Průmysl

Je přirozené, že při budování průmyslu vyvstanou nové zdravotnické problémy, na které se musí zdravotnická služba připravit. Již nyní se začínají objevovat u horníků

zaprášení plic, průmyslové intoxikace a množí se pracovní úrazy. V některých závodech působí již řadu let závodní lékaři, byly zřízeny ošetrovny i nemocnice (např. při textilních závodech v Kunduzu), setkáváme se s prvními snahami o prevenci nemocí z povolání a pracovních úrazů.

V kolektivech dělníků jsou možnosti šíření některých přenosných nemocí. Sezónní charakter mají katary dýchacích cest různé etiologie a chřipka, jejíž explozivní epidemie mohou i v Afghánistánu mohou značně narušit průmyslovou výrobu a dopravu. (Šerý 1974)

Situaci v provincii patrně změní otevření měděného dolu, který patří čínské společnosti China Metallurgical Group. Údajně zde má vzniknout 10 000 pracovních míst. Aby důl mohl fungovat, je ovšem třeba nejdříve vybudovat elektrárnu. Uhlí je ale v Afghánistánu dost. (Sládek 2011)

4. 6. 1 Energie

Afghánistán měl dle realizovatelných tezí do roku 2010 dosáhnout elektrifikace nejméně 65% domácností a 90% nebytových zařízení v hlavních městských oblastech, a nejméně 25% domácností ve venkovských oblastech. (The Afghanistan Compact 2006)

Místní řeší nedostatek elektrického proudu tím, že používají generátory nebo větrné elektrárny. Takové řešení je možné v malých měřítkách či lokálně pro určité spotřebiče. Pro větší komunity – vesnice, města – je ovšem potřeba řešit tenhle problém více globálně, k čemuž by například mohla sloužit hydroelektrárna. Napájet celou síť však vyžaduje obrovské investice, o kterých musí rozhodnout vláda a vystavět jak moderní elektrárny, tak hlavně dálkové vedení, aby vůbec bylo možné distribuovat elektřinu do sítě. (Sládek 2011)

Je třeba optimalizovat využití sluneční energie při výrobě biomasy, tj. minimalizovat dobu, po kterou není zakryta ornice vegetací. Účinnost nejlepších slunečních kolektorů je přibližně stejná jako účinnost přeměny sluneční energie v biomasu. Z 1 m² slunečního kolektoru je možné získat v místních podmínkách až 8 kWh . den⁻¹, což při 200 až 300 slunečních dnech v roce představuje roční měrnou práci 1600 až 2000 kJ . m⁻².

Převod sluneční energie na elektrickou je zatím ekonomicky nevýhodný. Solární elektrárny již pracují, ale z důvodu vysoké ceny jedné kWh nedoznaly velkého rozšíření.

Energie větru je vhodná k přeměně na energii mechanickou a poté elektrickou. Nejlépe se uplatňuje energie větru při pohonu vodních čerpadel. Jelikož je však energie větru nestálá, je třeba vybudovat dostatečně velké zásobníky vody. Dobře umístěný stožár s několikalistovou vrtulí zajistí jak napájení dobytka, tak osvětlení příbytků pastevců i chlazení potravin. Pokud síla větru dovolí pohánět dynamo o výkonu 0,1 kW, stačí tento příkon načerpat za 24 hodin 250 m³ vody do výšky 2 m. Vícelistá vrtule je spojena se soustavou hřídelů a pístovým čerpadlem. Převod je jednoduchý, bezporuchový a má vysokou účinnost. Pohání-li vrtule dynamo, jsou ztráty 50 až 70 %, ale při pohonu pístového čerpadla ztrácíme pouze 20 % z energie větru. Vrtule se natáčí podle směru větru a při jeho rychlosti 5 m · s⁻¹ získáme od vícelisté vrtule s průměrem kola 8 m příkon 2 kW. (Vohradský 1989)

Zajištění energie a elektrifikace venkova je zásadní pro hospodářský rozvoj. Nedostatečný přístup k cenově dostupným energetickým zdrojům často představuje překážku růstu průmyslu buď proto, že cena elektrické energie je tak vysoká, že průmysl by nebyl konkurenceschopný nebo proto, že elektřina není k dispozici. Ministerstvo pro rehabilitaci a rozvoj venkova (MRRD) hodlá soustředit své úsilí na zajištění energie pro venkov jako konkrétní zaměření investic a plánů a bude podporovat využívání obnovitelných zdrojů energie ve spolupráci se soukromým sektorem. MRRD chce také těsněji spolupracovat s Ministerstvem energetiky a vody (MoEW) pro identifikaci společných priorit elektrifikace venkovských oblastí a koordinaci přístupů k místům, kam národní síť zatím nedosahuje. (MRRD 2010)

4. 7 Vodní zdroje

V rámci programu rozvoje venkova byla budována ve vesnicích síť hygienicky nezávadných, asi 6 – 12 m hlubokých studní, opatřených ručními pumpami. Jejich průměrná životnost byla pouze 8 měsíců, zatímco v Indii sloužily obyvatelstvu studně v podobném projektu bez vážnějších poruch po dobu asi pěti let. (Šerý 1974)

„Stavět v Lógaru velké přehradu nemá smysl. Spíše je třeba opravit tradiční systémy a jezy, které přivádí vodu stejně teď, jako před stovkami let,“ říká stavební expertka z PRT Alena Lišková.

To je i případ takzvaných karézů. Podzemní kanály přivádějí vodu z úpatí hor do nížin, kde končí zásobovacím jezírkiem. Nejzajímavější pohled na karéz je zřejmě ze vzduchu – každých zhruba třicet metrů je totiž do kanálu vyhloubená udržovací jáma, kterou lze vynášet usazeniny.

Jejich historie je však pohnutá. Podle některých zdrojů se Afghánci inspirovali v arabských zemích, podle jiných jde o místní vynález. V Afghánistánu bylo vždy zvykem, že o provoz kartézu se starala vážená osoba, kterou si ze svého středu vybrala komunita.

„Kvůli nejrůznějším konfliktům, válkám a změnám režimu ale tyto tradiční vazby prakticky zanikly,“ vysvětluje Alena Lišková. Taliban za své vlády vůdce a výrazné osobnosti likvidoval, po svém pádu se pak v tunelech sami jeho členové ukrývali, takže kanály se stávaly terčem útoků. *I proto chceme současně s opravou karézů znovu naučit komunity, jak se o systém starat.*“ (Moravec 2010)

Každý musí pít, lidé, zvířata i země – ta hlavně, protože je to voda, která mění zdejší šedivý prach v úrodnou půdu. Devět lidí z deseti se v provincii Lógar žíví zemědělstvím - proto jsou funkční zavlažovací systémy pro život místních zcela zásadní.

Třicet let války se na systému karézů, které afghánští zemědělci k zavlažování používali po staletí, podepsalo příliš tvrdě. Podle statistiky Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) bylo během válečných konfliktů v Afghánistánu zničeno více než 40 procent zavlažovacích systémů. (Greplová 2010)

4. 8 Infrastruktura

Konflikty mají regionální, národní nebo místní dopady na infrastrukturu. Největší poškození bude pravděpodobně v oblasti největšího konfliktu a zároveň se může jednat o stejné oblasti, které potřebují pomoc nejnaléhavěji. To jsou místa, kde je třeba aplikovat projekty s rychlým dopadem.

Důležitá je identifikace klíčových problémů ovlivňujících rozvoj infrastruktury. Poskytovatelé infrastruktury v post-konfliktních situacích se potýkají s mnohými

problémy. Obtíže však mohou být snadno poskytovateli identifikovány a zmírněny. Nicméně, jiné problémy se projeví až v pozdějších fázích vývoje.

Nedostatek znalostí o poskytování infrastruktury a sítí, stavu a poškození v důsledku ztrát vyškoleného technického personálu (emigrace, zranění nebo smrt v konfliktu) a technických služeb vytváří zásadní témata při identifikaci klíčových ztrát infrastruktury. Ne všechny infrastruktury ztracené v důsledku konfliktu jsou vhodné pro obnovu nebo rozhodující pro okamžité potřeby obyvatelstva. Úkol spočívá v identifikaci projektů, které budou odpovídat okamžité potřebě, jsou udržitelné a mohou být použity pro „mírové mosty“.

Je třeba uznat, že řešení pro post-konfliktní situace nejsou obecná, ale heterogenní. Nicméně reakce zahrnuje rozpoznání správných administrativních a technických dovedností a obnovení nejpotřebnějších služeb. Oboje je nezbytné pro fungování řady komunitních potřeb. Určení inženýrů a správců se znalostí infrastruktury před konfliktem může být klíčovým úkolem.

Pokud se potřebný technický personál v oblasti nachází, vede koordinace a vzájemná závislost mezi různými rekonstrukčními skupinami k podpoře snížení konfliktu. V případě že technický personál chybí, měly by vzniknout vzdělávací programy, které zajistí dlouhodobou udržitelnost projektů po odsunu mezinárodních odborníků. (MacDonald 2005)

Dalším důležitým tématem v literatuře je role nestátních subjektů, zejména v soukromém sektoru. Postkonfliktní období je charakteristické nízkou kapacitou vlády, a to může být příležitostí pro vnější investice. Zdá se pravděpodobné, že tato situace otevře dveře pro soukromé investice, ale nedávné zkušenosti vedou k závěru, že nedostatek absorpčních schopností ve vládě omezuje tento důležitý proces, který se může urychlit tím, že dojde k vytvoření větší podpory z politického prostředí. Investiční modely ukazují, že investice do telekomunikací, zejména mobilních telefonních sítí, se projevují bezprostředně po konci konfliktu (někdy i dříve). Výroba elektřiny a distribuce projektů se objevuje asi tři roky po konfliktu a zvýšení frekvence po pěti letech. Soukromé investice v dopravě a ve vodě mají tendenci přijít mnohem později. (Schwartz a kol. 2004)

4. 8. 1 Doprava

V celé provincii jsou pouze dvě asfaltové silnice. (Sládek 2011)

Osobní dopravu obstarávají často i nákladní auta ve špatném technickém stavu, vrchovatě naložená zbožím. Zvláště za deště dochází k dopravním nehodám a není vzácností ani zavalení dopravních prostředků lavinami. V zemi neexistuje železniční doprava. (Šerý 1974)

Podle usnesení Londýnské konference o Afghánistánu měla mít země plně zrekonstruované hlavní silnice, stejně jako silnice vedoucí do sousedních zemí a finančně udržitelný systém údržby silnic do konce roku 2010. (The Afghanistan Compact 2006)

Pro obyvatele odlehlých oblastí není lehké se do hlavního města Lógaru dostat. Dokazují to i rozhovory s obyvateli Azry. Podle nich je snadnější putovat pro potraviny a jiné zboží do sousedního Pákistánu, než se trmácet do Pol-e Alam cestou, která spíše připomíná koryto řeky.

I když Muhammed z Azry není z bohaté rodiny, otec ho poslal do školy stejně jako jeho bratry. „*Muhammed říká: Sám jsem nevzdělaný a lituji toho. Udělám vše pro to, abych měl vzdělané syny.*“ Plnit jeho přání ale není snadné. Muhammad kvůli němu zakouší každý den pětikilometrovou cestu pěšky do školy a zpět, což mu zabere více než dvě hodiny. Další problém je podle studenta i v samotné škole: „*Je to hodně podobné jako v ostatních školách. Je nás přes tisíc a máme málo tříd. V létě se učíme pod stanem nebo pod stromem.*“ (Moravec 2010)

Inspekce silnic a mostů by měla být prováděna s představiteli správy místních komunikací, jelikož mají nejlepší dostupné znalosti o potenciálním nebezpečí. Počáteční hodnocení se zaměří na okamžité obnovení přístupu. Hodnocením na dlouhodobější obnovu probíhají, jakmile je síť funkční. Stanovení nákladů se může ukázat jako obtížné, pokud byl konflikt dlouhodobý. Bude nutné určit náklady z prvních regeneračních procesů. (MacDonald 2005)

Vybudování cest a opravy stávajících má několik výrazně pozitivních aspektů:

1. Zlepší bezpečnost, protože koaliční síly a vláda mají lepší a rychlejší přístup i do odlehlých distriktů

2. Farmáři mohou lépe dopravit své produkty na trh
3. Lidé mají obecně lepší přístup do center (zdravotnictví, školy, trh, administrativa)

Jednalo by se o rekonstrukci cest stávajících včetně úpravy – zpevnění štěrkem a opravy mostů. (Vyhnálek 2007)

4. 9 Lesy

Vědecké studie ukázaly, že velká část starověkého Afghánistánu byla pokryta lesy. Nicméně, dnes dochází k odlesňování alarmujícím tempem, a v současné době je jen 2 procenta Afghánistánu pokryto lesy. Odborníci doporučují, aby 15 procent takové země jako je Afghánistán, bylo zalesněno, zabrání se tak erozi ornice a udrží se dobrá kvalita ovzduší. (Quazi 2008)

V roce 1932 byly lesy prohlášeny za státní vlastnictví. (Jemelka 1952)

Z dlouhodobé perspektivy by zalesňování pomohlo řešit problémy narušeného ekosystému. Existují zde školky stromků, které lze zakoupit a vysadit na pozemcích vlastněných státem. To by ale vyžadovalo dlouhodobou přípravu (kde sázet, kdo zajistí bezpečí stromků + část platby za sázení se běžně dává až po roce podle počtu stromků, které se uchytily). (Vyhnálek 2007)

(Vhodnost výsadby konkrétních druhů viz příloha č. 1.)

4. 10 Ekonomický a sociální rozvoj

Afghánská vláda s podporou mezinárodního společenství bude usilovat o vysoké míry udržitelného hospodářského růstu s cílem snížit hlad, bídu a nezaměstnanost. Bude prosazovat úlohu a potenciál soukromého sektoru, společně s veřejným a neziskovým sektorem, omezí průmysl narkotik, zajistí makroekonomické stability, obnoví a podpoří rozvoj lidského, sociálního a fyzického kapitálu, čímž se vytváří dobrý základ pro novou generaci vůdců a odborníků, pro posílení občanské společnosti a dokončení reintegrace navrátilivších se uprchlíků, vysídlených osob a bývalých bojovníků.

Veřejné investice budou rozděleny do šesti sektorů, pilířů hospodářského a

sociálního rozvoje Afghanistan National Development Strategy:

1. Infrastruktura a přírodní zdroje
2. Vzdělávání
3. Zdraví
4. Zemědělství a rozvoj venkova
5. Sociální ochrana
6. Hospodářská správa a rozvoj soukromého sektoru

V každé z těchto oblastí bude cílem dosažení měřitelných výsledků směrem k spravedlivému hospodářskému růstu, který snižuje chudobu, zvyšuje zaměstnanost, rozšiřuje tvorbu podniků, zvyšuje možnosti v regionu a zlepšuje blahobyt všech Afghánců. (The Afghanistan Compact 2006)

Vize Ministerstva pro rehabilitaci a rozvoj venkova (MRRD) pro rozvoj venkova:

→ Silné a prosperující venkovské komunity.

Poslání MRRD:

→ Zmírnění chudoby ve venkovských oblastech posílením vlivu, podporou hospodářství a podporou sociálních vazeb.

Klíčové hodnoty:

- MRRD se především zaměřuje na venkovská společenství. Hlas v řízení rozvojové agendy je hlas venkovského obyvatelstva.
- MRRD se zavazuje k spravedlivému, udržitelnému a participativnímu rozvoji.
- MRRD jde o tržní ekonomický vývoj jako hlavní hnací sílu k udržitelnému způsobu snížit chudobu.
- MRRD provádí všechny činnosti s morálkou, poctivostí, transparentností a odpovědností, v souladu s kulturními normami a hodnotami.
- MRRD věří v zachování minulých a budoucích investic, k podpoře udržitelného rozvoje a podpoře soukromého vlastnictví.
- MRRD věří ve spolupráci, koordinaci a kooperaci.
- MRRD jde o ochranu životního prostředí a efektivní využívání přírodních zdrojů. Zdroje jako životně důležité hodnoty.
- MRRD oceňuje úlohu a aktivní účast žen v oblasti rozvoje venkova.

Prioritní zaměření:

- Venkovské infrastruktury a hospodářský rozvoj
- Místní správa
- Politika rozvoje venkova a plánování
- Institucionální a sektorový rozvoj
- Rozvoj lidských zdrojů

I když zemědělství a chov hospodářských zvířat představuje dominantní ekonomický sektor venkova, nejsou schopny v současné době zajistit stabilní a dostatečné příjmy. Kromě toho měl Afghánistán malý nárůst podnikových činností souvisejících s venkovskými oblastmi. Země nadále dováží velké množství snadno vyrobitelného zboží každodenního použití, zatímco vývozní sektor zůstává zastaralý a rigidní. Průzkumy zjistily, že dvě hlavní překážky růstu soukromého sektoru ve venkovských oblastech jsou nedostatek služeb pro rozvoj podnikání a nedostatečný přístup k úvěrům. MRRD chce poskytovat služby, které usnadní rozvoj nových podnikatelských iniciativ ve venkovských oblastech.

MRRD definuje místní správy jako vládnoucí systém na lokální úrovni, který zahrnuje nejen nástroje vlády, ale i komunitu jako celek a její interakce s místními úřady. (MRRD 2010)

Zjištěné příčiny chudoby a jejich plánované řešení Ministerstvem pro rehabilitaci a rozvoj venkova:

<p>Nedostatek ekonomických příležitostí</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Omezený přístup k obchodům • Nedostatek schopností a znalostí • Omezený přístup k cenově dostupným úvěrům • Nedostatek zainteresovaných organizací 	<ul style="list-style-type: none"> ← Zvýšení schopností podnikatelů ← Spolupráce s MISFA (Microfinance Investment and Support Facility for Afghanistan) na návrhu přizpůsobení mikro-finančních produktů ← Budování infrastruktury ← Zlepšení přístupu k elektrické energii
<p>Nedostatek vzdělání a nezdravý způsob života</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Odlehlost • Nedostatek vzdělání a zdravotních zařízení • Nedostatečný přístup k pitné vodě • Nedostatečné sanitární zařízení 	<ul style="list-style-type: none"> ← Výstavba škol a nemocnic ← Budování silnic ← Zlepšení přístupu k pitné vodě a sanitárním zařízením ← Zlepšení povědomí o hygieně

Náchylnost k nestabilitě	<ul style="list-style-type: none"> • Oslabená sociální struktura • Nedostatečný management přírodních zdrojů • Nedostatek povědomí, schopností a znalostí k mírnění pohrom a reagování na ně 	<ul style="list-style-type: none"> ← Podpora komunit k tvorbě rozhodnutí ← Podpora sociální soudržnosti ← Přijmutí opatření k ochraně životního prostředí ← Školení lidí na management pohrom
Nemožnost rozhodnout o něčí budoucnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Diskriminace • Špatný přístup k orgánům s rozhodovací pravomocí • Velké zaujetí tradičním modelem správy • Nedostatek informací • Nedostatek dovedností formulovat potřeby a očekávání 	<ul style="list-style-type: none"> ← Podpora umožnění nestranného rozvoje ← Zajištění školení o vedení komunity ← Organizace místních voleb

(MRRD 2010)

4. 10. 1 Veřejné zakázky

Ačkoli nemusí být velký prostor pro vlastní rozvoj infrastruktury po konfliktu, zadávání veřejných zakázek vnitrostátními a mezinárodními humanitárními organizacemi poskytuje četné příležitosti pro místní podnikatele. Nejistotu často budí ztížená kontrola, kde byly zásoby získány. Ale stávající pracovní síly mohou být podporovány a povzbuzovány k obnovení svých úkolů. V chaosu po ukončení konfliktních podmínek není neobvyklé, že je taková síla nemotivovaná a neplacená, což vede ke špatné produktivitě. Alternativní cesty pro zadávání veřejných zakázek na infrastrukturu patří:

- Přímé zaměstnávání pracovních sil
- Zapojení místních dodavatelů a specialistů na řízení projektu
- Použití externích humanitárních organizací

Většina stavebních činností bude podléhat nařízením vlády různých typů. Kde je vláda slabá, budou tyto činnosti často vykonány špatně. Podle pokynů národních

norem a pravidel mohou rekonstrukční programy pomoci znovu prosadit vládní autoritu. (MacDonald 2005)

4. 10. 2 National Solidarity Program (NSP):

Jedná se o program pro celý Afghánistán. Jeho hlavním cílem je jednak podpořit schopnosti komunit definovat své největší problémy a zároveň je řešit. V rámci programu jsou komunitami voleny Komunitní rozvojové rady, které definují problémy a přes NSP získávají funding na jejich řešení. I když má program řadu slabin, jedná se o velice dobrý projekt, který řeší problémy komunit (studny, cesty, školy, zavlažování atp.) a prolíná se tak se všemi agenturami, které v Afghánistánu pomáhají. V rámci zvažované státní reformy by dokonce Komunitní rozvojové rady (KRR) tvořily nejnižší část státní správy. (Vyhnálek 2007)

Česká republika přispívá do programu NSP od roku 2007. Pokud budou v Afghánistánu existovat další celonárodní programy s tak vysokou úspěšností a kontrolními mechanismy, mohla by se Česká republika pokusit zapojit finančním příspěvkem i do nich, namísto přímé implementace některých projektů. Jde o efektivní způsob „afghanizace“ rekonstrukčního procesu. (MZV 2009)

4. 11 Životní prostředí

Hlavní problémy životního prostředí Afghánistánu jsou degradace půdy, znečištění vzduchu a vody, odlesňování alarmujícím tempem, nadměrná pastva a desertifikace. Dále jsou také velmi omezené, nerovnoměrně rozdělené a špatně udržované přírodní zdroje sladké vody. (Quazi 2008)

4. 11. 1 Sanace starých ekologických zátěží

Z důvodu diverzity jednotlivých lokalit je velmi obtížné provést objektivní odhad, tj. investiční a provozní náklady sanace jednoho území nemusí odpovídat nákladům na jiném území. Aplikace dat zjištěných pro jednu lokalitu na lokalitu druhou může vést ke zcela rozdílným závěrům o ekonomických vlastnostech sanační technologie. Účinnost technologie i náklady jsou velmi citlivé na specifické podmínky jednotlivých lokalit, tj. odvíjí se od geologických, hydrogeologických a geochemických podmínek. Významnou roli hraje druh polutantu, stanovené sanační limity a koncentrace polutantu na počátku a po ukončení sanace.

Aby bylo možné sanační systémy porovnat, je třeba provést sjednocení a upřesnění jednotlivých parametrů a jednotek.

Jedním ze způsobů, jak dosáhnout porovnání cen sanačních technologií v různých lokalitách, je vytvoření sady tzv. vzorových lokalit, které lze použít pro srovnání relativních cen různých skupin sanačních technologií.

Základní podmínky:

- hloubka hladiny podzemní vody
- mocnost vrstvy, která propouští a akumuluje podzemní vodu
- hydraulická propustnost
- rychlost proudění podzemní vody
- velikost kontaminačního mraku

Základní podmínky jsou nezbytné pro určení okrajových bodů rozmezí cen. (Kadeřábková 2009)

4. 12 Informování místních obyvatel

V provincii Lógar působí pět rozhlasových stanic. Jedna z nich - Millie Paygham – využívá nové vybavení poskytnuté PRT v rámci podpory místních médií. Díky výkonnému počítači, novému mixážnímu pultu, kvalitním mikrofونům a nahrávacímu zařízení výrazně vzrostla kvalita vysílání. Stanice Millie Paygham vysílá od roku 2003. Rádio v současnosti vysílá deset hodin denně. Jeho nejnovější program se jmenuje "Oprav to!". Spočívá v tom, že lidé mohou do rádia volat a sdělit jakoukoli stížnost na fungování státní správy. Redaktoři rádia pak kontaktují dané ministerstvo a snaží se od něj získat reakci, kterou pak odvysílá. (MZV 2011a)

V oblasti bezpečnosti, řízení a rozvoje musí být spolupráce s místními lidmi na základě jejich kmenové struktury, která existuje v každém okrese. Uzavírání dohod je časově náročný proces, ale v konečném důsledku se ušetří spousta času, zdrojů a předejde se chybám a konfliktům. Uzavírání dohod s místními lze nazvat plánováním. Pokud v řízení věnujeme víc času plánování jak zapojit klíčové osoby do projektu, na konci nebudeme mít problém při jeho realizaci. Proto je úloha budování konsenzu klíčem k úspěšným projektům v Afghánistánu. (Miakhel 2007)

Bez ohledu na celoafghánskou identitu většiny obyvatel této země zůstává nadále důležitější identita a vliv místních i regionálních „komandrů“. (Horák 2002)

4. 13 Územní správa

Podle organizace Transparency International je Afghánistán hned po Somálsku nejzkorumpovanější zemí na světě, 40 procent lidí nemá práci, přes polovinu jich žije pod hranicí chudoby. Provincie Lógar, v níž působí český rekonstrukční tým (PRT), není výjimkou. Pravomoci centrální kábulské vlády sem sahají jen sporadicky, provinční úřady se potýkají s řadou vlastních problémů – nedostatek financí a schopných lidí, ale i výhrůžky ze strany Tálibánu. „*Bez bezpečnosti není žádný rozvoj, naše vláda si ale vše ztěžuje i tím, že jeden úřad často neví, co dělá ten druhý,*“ stěžuje si provinční ministr zemědělství Muhammad Isa. (Moravec 2010)

Ve venkovských oblastech Afghánistánu preferuje většina lidí řešení sporů prostřednictvím lidového soudu „Jirga“, jelikož oficiální soudní systém je velmi slabý, obtížně přístupný, drahý a velmi zkorumpovaný. Podle United States Peace Institute (USPI) v 85 % případů preferují lidé předávání svých problémů vesnické nebo kmenové radě, místním autoritám nebo duchovním, zatímco jen 15 % lidí by bylo ochotno přenést spor do formálního systému.

Neformální způsob řešení sporu je levnější, přístupnější a kratší v porovnání s formálním systémem. Formální systém také nemůže zaručit zastavení nepřátelství do budoucna nebo zamezit pomstě.

V Afghánistánu jsou k dispozici tři pilíře síly. Kmenová struktura, náboženství vůdci a vláda. (Miakhel 2007)

Po likvidaci větší části odporu Tálibánu se ukázal ještě jeden tradiční problém Afghánistánu – faktická roztržičnost země. Následkem toho centrální vláda ve skutečnosti neovládá větší část země, kterou spravují místní velitelé. Ti jsou sice prozatím z větší části loajální centrální vládě, především díky své účasti na této vládě, nicméně ve vnitřních záležitostech „svých“ provincií a území si ponechávají reálnou autonomii. Některé vlivné skupiny navíc nejsou zapojeny do kábulské vlády.

Celkově lze od konce války konstatovat postupný a také očekávaný, rozpad protitálibánské koalice. Díky mezinárodnímu tlaku a přítomnosti zahraničních vojenských jednotek (prozatím trpěných) se dosud dařilo rozbroje udržet v lokálních mezích a na úrovni drobnějších střetů. Existuje však nebezpečí, že s očekávaným poklesem zájmu o Afghánistán ze strany mezinárodního společenství tento tlak

povolí a země se může ocitnout opět na pokraji občanské války, na což někteří komentátoři často poukazují.

Zkušenosti z Bosny ukazují, že pouze silný mezinárodní dohled a kontrola jsou schopny udržet jednotlivé strany občanské války v relativním míru. Otázkou v Afghánistánu zůstává aplikovatelnost této strategie při absenci elementárních základů fungování normálního státu. Pro zachování další jednoty Afghánistánu bude zapotřebí posilnit státní orgány (i za cenu omezení určitých svobod), a to nejen v Kábulu, ale i v regionech. Velmi problematické bude také odstavení současných regionálních vůdců od zdrojů moci. (Horák 2002)

Řád vesnice, na kterém všechno stálo, dnes nefunguje. Mladí odcházejí do měst. Společnost se dělí a na to asi ještě nejsou místní obyvatelé připraveni. (Sládek 2011)

Správa a spolupráce:

	První reakce	Transformace	Podpora udržitelnosti
	Cíl: Určit správní strukturu a vytvořit základ pro zapojení občanů.	Cíl: Podporovat legitimní politické instituce a participační procesy.	Cíl: Konsolidace politických institucí a participační procesy.
Místní správa			
Právní základ	Stanovit právní základ pro domorodé struktury řízení, určit způsob tradičního zastoupení a účasti.	Implementovat nové struktury do tradičního způsobu řízení, které zajistí kompatibilitu s vnitrostátními právními předpisy a společenskými tradicemi.	Povolit tradiční rozhodovací proces a kontrolu rozpočtu.
Decentralizace	Provést revizi politické organizační struktury, určit rozsah a formu decentralizace.	Provést decentralizaci administrativy, finanční a politické oblastí, zajistit kvalifikované úředníky.	Zajistit fungující komunikaci mezi národními a místními vládními institucemi.
Tvorba institucí	Rozpoznat místní možnosti a potřeby pro institucionální rozvoj.	Poskytovat technickou a finanční pomoc místním vládním institucím.	Sledovat výkon místní správy.
Tradiční zastoupení	Rozpoznat tradiční místní strukturu.	Využít tradiční struktury k podpoře vlády a zajistit účast	Sladit tradiční struktury s oficiální

		místních autorit.	vládou.
Občanská společnost			
Rozvoj	Podporovat účast místních obyvatel prostřednictvím svazů, profesních sdružení, náboženských skupin a občanských sdružení.	Poskytovat občanským sdružením finanční a technickou pomoc a školení.	Rozvíjet schopnost oprávněných osob poradit, financovat a cvičit nové domorodé skupiny.
Zplnomocnění ostatních subjektů	Přezkoumat stávající předpisy o nevládních organizacích a subjektech občanské společnosti; Provést průzkum existujících nevládních organizací.	Navrhnout nebo změnit práva a omezení nevládních organizací (včetně stavu zdanění atd.).	Vytvářet a posilovat instituce zastřešující nevládní organizace, představovat pohled občanské společnosti na vládu, podporovat partnerství v rámci skupin a proces budování městských a vesnických komunit.

(CSIS / AUSA 2002)

5. Postkonfliktní rekonstrukce

První pokusy o teoretizování tématu postkonfliktní rekonstrukce (PKR) a s ní souvisejícího peacekeepingu pochází z počátku 80. let 20. století. Jednalo se však spíše o analýzu minulých zásahů s cílem zefektivnit budoucí operace ve veškerých důležitých oblastech rekonstrukce v mezinárodním kontextu. Neexistoval univerzální „návod“, podle něhož by se mohly tyto operace řídit. Odborná literatura poskytovala pouze informace o jednotlivých aktérech a jejich úlohách, příslušnicích operací a jejich efektivních realizacích. Termín „postkonfliktní rekonstrukce“ začala jako první používat Světová banka roku 1995. Podle její definice se jedná o „*přestavbu socioekonomického rámce společnosti a rekonstrukci podmínek pro fungující mír včetně vládní soustavy a respektu zákonů*“. (Hladíková 2011)

Koncem 90. let 20. století se začaly objevovat detailnější teoretické studie, které kladly důraz na začlenění PKR a peacekeepingu do oboru řešení konfliktů, který má více jak padesátiletou historii. Lze říci, že se jedná o vědní disciplínu zabývající se

výzkumem příčin, průběhu a následků konfliktu a možnostmi jejich konstruktivního řešení. (Bureš 2008)

Postkonfliktní řešení rekonstrukce válkou zničeného území musí vycházet z historických událostí daného území a regionu, v závislosti na místních zvycích a společenském uspořádání. Nelze vždy a všude implementovat nové zřízení, které velmi dobře funguje jinde, do oblastí, kde obyvatelstvo ctí jiné tradice a zvyky a žije úplně odlišným způsobem na základě jiného náboženství, kultury a historického vývoje země. (Bureš 2008)

Největší problémy obyvatelstva po skončení konfliktu obvykle představuje přístup k pitné vodě, potravinám, elektřině a zdravotní péči. Pokud se rekonstrukce bude ubírat tímto směrem, co nejdříve po ukončení vojenského konfliktu (oprava elektráren, úpraven vody, zdravotnických zařízení, potravinových provozů), obyvatelstvo válkou postižené oblasti bude dříve a pevněji stát na straně zasahujících států, a ne na straně diktátorů a teroristů, kteří pouze těží z bídy obyčejných lidí. Postkonfliktní rekonstrukce bude naopak pomalá a obtížnější pokud po delší dobu budou přetrvávat horší životní podmínky obyvatel než před samotným vojenským zásahem. Destabilizace bezpečnostní situace se bude zvyšovat a nenávisť proti zasahujícím vojákům se bude stupňovat. (Bureš 2008)

V první fázi je vhodným cílem například poskytnutí jídla, vody, léků, zastavení uprchlických vln nebo také zajištění kvalitní sanitace a zdravotní péče. Dále je také nutné podpořit rozvoj školského systému včetně zajištění učebních pomůcek a tvorby osnov, jež budou respektovat diverzitu obyvatelstva. Jedním z prvních kroků týkajících se vzdělání je provedení průzkumů gramotnosti a uskutečnění kampaně zaměřené na vzdělávací programy.

V druhém, čili transformačním období, je cílem zkonstruování spolehlivých, adekvátních systémů dodávek pomoci do populačních center, tvorba reintegrační služby a rozvinutí repatriačních plánů. Dále je také nutné zefektivňovat a rozšiřovat potravinové sítě s ohledem na aktivity vnitřního trhu a zkvalitnit transportní a distribuční sítě. Důležité je také obnovení zemědělského systému, rekonstrukce venkovských zavlažovacích systémů a také zajištění možnosti nízkouročených půjček pro zemědělský sektor. V případě zdravotní péče v tuto chvíli přichází čas na zavedení kvalitního a rychlého záchranného ambulantního systému a zesílení kapacit

zdravotního systému, a to jak materiálního, tak nemateriálního charakteru (vyškolení odborníků). Co se týče samotné výstavby budov, tak v této době musí docházet nejprve k opravě stávajících živoschopných budov a tvorbě stavebních norem a standardů pro výstavbu nových bytů, domů a dalších bytových prostor. Pro co možná nejefektivnější kooperaci ve všech sektorech je stěžejní implementace telekomunikačních a IT technologií. (Pokorný 2011)

Za zcela stěžejní lze považovat efektivní nakládání se zdroji a jejich spravedlivou alokaci, která bude nastavena jak vertikálně, tak horizontálně. Spravedlivým přerozdělením zdrojů dojde ke zvýšení spokojenosti obyvatelstva, snížení konfliktního potenciálu a posílení vzájemných vazeb mezi jednotlivými skupinami obyvatel. Je to právě existence takovýchto širokospektrálních vazeb, které v konečném důsledku snižují ochotu řešit sporné otázky násilnými prostředky. (Boyce 2007; Waisová 2005)

Zahraniční pomoc během postkonfliktní rekonstrukce napomáhající ekonomické obnově může financovat sociální výdaje či zajišťovat implementaci mírových programů včetně etablování nových demokratických institucí. Nicméně samotná zahraniční pomoc má svoje limity. Dříve nebo později se příliv zahraniční pomoci sníží a veřejné výdaje na dokončení obnovy budou pomalu přenášeny na místní vládu a instituce. Proto je i pro ekonomický pilíř důležitá tvorba kvalitních a fungujících státních kapacit, které budou efektivně nakládat se státními příjmy a zajišťovat jejich rozumnou alokaci. (Boyce 2007)

Sociální rekonstrukce je v mnoha případech velmi obtížná. Vlivem válečného konfliktu dochází často ke ztrátě lidského a sociálního kapitálu, nedostatku sociální soudržnosti či degradaci a vyloučení jednotlivých skupin uvnitř společnosti. V neposlední řadě, v návaznosti na sektor politické participace, také neexistence efektivních mechanismů, které zajišťují účast na správě věcí veřejných, významně omezuje sociální kohezi. Všechny tyto aspekty udržují společnost v pocitu nedůvěry vůči tamní oficiální vládě a podporují paralelní a lokální struktury vládnutí. Vnitřně nekoherentní společnost, jež je tvořena i přesídlenými osobami, navrátilými se uprchlíky či bývalými dětskými vojáky je náchylná k nezákonné činnosti, která citelně limituje fungování státních institucí. Cílem aktivit v rámci sociální oblasti je tedy aplikace takových programů, které podporují obnovu sociální soudržnosti,

veřejnou participaci, rovnost a začlenění všech skupin obyvatelstva do veřejného života. (UN DESA 2007)

Důležitým hráčem v poválečné rekonstrukci je externí faktor, ve většině případů dochází k situaci, kdy stabilizace země a položení základů pro trvalý mír je závislý na snaze mezinárodní komunity. Nezbytný je přitom model IRW - intervence -> rekonstrukce -> odsun (intervention, reconstruction, withdrawal), mezinárodní komunita musí deklarovat, že její zásah na území trpícím poválečným chaosem je pouze dočasný. Neméně (a často snad i více) důležitý je interní faktor a místní okruhy. Nicméně charakteristickým znakem moderních ozbrojených konfliktů je vysoká míra devastace a potřeba podpory válkou postižené populace roste, z toho důvodu, ale nejenom, dochází k zásahům zvenčí, ať už je intervence lidem schvalována, anebo ne. Rozhoduje se pouze, jaký způsob externí pomoci je z perspektivy řešení konfliktu nápomocný a jaký ne. Nicméně míra efektivity, jaké intervence mezinárodní komunity dosáhne, je velkým dílem závislá na její legitimaci místním obyvatelstvem. (Musilová 2008)

Zásadní podmínkou úspěšnosti českého PRT v provincii Lógar je „afghanizace“ infrastrukturních projektů. Projekty zajišťované PRT musejí být afghánským obyvatelstvem vnímány jako pomoc, kterou jim zprostředkovává jejich vlastní vláda. Všechny projekty jsou proto konzultovány jak s provinční vládou, tak i s místní komunitou a realizovány jsou výhradně afghánskými partnery. Výsledná díla jsou vždy předána do vlastnictví afghánských institucí či komunit.

Oblast obnovy a rozvoje v Lógaru úzce souvisí i s posilováním vládních kapacit, infrastruktury, bezpečnosti a s důrazem na diversifikaci aktérů v této oblasti. Obnova země je nedílnou součástí celkové stabilizace prostředí. (MZV 2009)

Česká republika má v současnosti několik nástrojů na podporu rekonstrukčních a rozvojových aktivit: (MZV 2009)

- Provinční rekonstrukční tým v provincii Lógar (dále PRT)
- Další rozvojové aktivity v rámci zahraniční a rozvojové spolupráce ČR
- Humanitární asistence
- Bilaterální příspěvky do afghánských vládních rozvojových programů.
- Podpora rozvoje ekonomiky

Při regeneračních činnostech je třeba brát v úvahu tyto čtyři teze: (Tainter 1988)

- 1) Lidské společnosti jsou organizace určené k řešení problémů.
- 2) Socio-politické systémy potřebují ke svému zachování energii.
- 3) Zvýšená složitost s sebou nese zvýšené náklady v přepočtu na hlavu.
- 4) Investice do socio-politické složitosti s cílem řešit problémy často dosahují bodu, kdy mezní výnosy začínají klesat.

Cíle poválečné rekonstrukce (Ramsbotham a kol. 2005)

	Bezpečnost
<i>Po intervenci</i>	Mezinárodní jednotky kontrolují ozbrojené frakce, dohlízejí na demilitarizaci, demobilizaci a rehabilitaci, pomáhají ustavit národní armádu, vyčišťují minová území
<i>Stabilizace</i>	Národní ozbrojené složky kontrolované místní vládou jsou silnější než jednotky původních odpůrců
<i>Normalizace</i>	Politika je demilitarizována, bezpečnost společnosti zaručena, konfliktní složky transformovány
	Zákon a pořádek
<i>Po intervenci</i>	Mezinárodní kontrola soudů apod., uvolnění vlády z kruhu organizovaného zločinu, výcvik civilní policie, propagace lidských práv/trest za porušování
<i>Stabilizace</i>	Nestranný dohled domácích funkcionářů na základní pořádek dle práva
<i>Normalizace</i>	Nepolitizovaná jurisdikce a policie, respekt k právům menšin a jednotlivce, redukce organizovaného zločinu
	Vláda
<i>Po intervenci</i>	Mezinárodní dohled na přijetí ústavy, demokratický charakter voleb apod., prevence vydírání, omezení korupce
<i>Stabilizace</i>	Reprezentativní vláda, posun od koncentrace moci k jejímu rozdělení, stabilní vztah mezi centrem a regiony
<i>Normalizace</i>	Pokojně předávání moci na základě výsledků demokratických voleb, rozvoj občanské společnosti, integrace lokálních zájmů do národní politiky
	Ekonomika
<i>Po intervenci</i>	Poskytování humanitární pomoci mezinárodní komunitou, ustavení základních služeb, zamezení čerpání movitostí sabotérům mírového procesu
<i>Stabilizace</i>	Formální ekonomika přináší vládě dostačující výnos pro poskytnutí základních služeb, možnost znovu-zaměstnat bývalé bojovníky, vyhlídky na zlepšení v budoucnosti (např. vyšší zaměstnanost)
<i>Normalizace</i>	Rozvoj ekonomiky je dlouhodobým zájmem občanů všech společenských skupin
	Občanská společnost
<i>Po intervenci</i>	Překonání počáteční nedůvěry, monitoring médií, mezinárodní ochrana zranitelné populace, přípravy pro návrat uprchlíků
<i>Stabilizace</i>	Zvládnutí kontroverze míru a spravedlnosti, zodpovědná média
<i>Normalizace</i>	Depolitizace sociálních divizí, zahojení psychických ran, pokrok v procesu zrovnoprávnění pohlaví, vzdělávání za účelem smíření
	Proměna mezinárodní intervence
<i>Po intervenci</i>	Přímá kulturně sensitivní podpora mírového procesu
<i>Stabilizace</i>	Postupné přenechání kontroly místním/civilním složkám, nutné odhadnout správnou míru, aby nedocházelo k nadměrnému vměšování nebo naopak zanedbání jakéhokoli prvku
<i>Normalizace</i>	Integrace mezi spolupracující a vyrovnané regionální/globální struktury

6. Teoretické vstupy a paralely použitelné pro návrh strategie

Česká republika je a bude schopna přispět k rozvoji afghánského hospodářství především prostřednictvím svého PRT v Lógaru. Provincie Lógar sice nepatří k nejchudším v zemi, po rozvojové stránce je však zanedbaná. Místní hospodářství se primárně orientuje na zemědělství. Nutné jsou zejména investice do infrastruktury, zvýšení produktivity a celkové posílení funkčnosti místních komunit. MZV ČR se proto, jakožto garant civilní části PRT, rozhodlo během let 2008 – 2009 zaměřit na menší projekty, na posílení soběstačnosti provincie v oblastech jako je dostupnost vodních zdrojů, elektřiny, dopravní infrastruktury, zdravotní a školní péče a posílení výnosnosti místního zemědělství spolu se zvýšením konkurenceschopnosti farmářů na širším afghánském trhu (primární odbytiště výrobků je Kábul). Cílem projektů je pomoci provincii dosáhnout úrovně, kdy bude možné se zaměřit z velké části na rozvoj ekonomický a umožnit i větší míru zapojení místních a zahraničních komerčních subjektů na rekonstrukci Lógaru.

Společným jmenovatelem civilního i vojenského úsilí mezinárodního společenství v Afghánistánu je „afghanizace“ ve všech oblastech fungování státu. Cílem je pak samostatné a transparentní fungování afghánských institucí na centrální i provinční úrovni, rozvoj národního hospodářství a fungující místní bezpečnostní složky. (MZV 2009)

Obnova dlouhými válečnými konflikty postižených oblastí má mnoho společného: vnitřní konflikty, chybějící nebo nefunkční infrastruktura, slabá správa země, odchod elit, riziko infekcí... Proto je vhodné poučit se z obdobných případů v historii i nedávné době a posoudit úspěchy a neúspěchy poválečné obnovy.

V období přicházejícím po bezprostředně ukončení konfliktu lidé následkem přírodních katastrof, válečných útrap nebo politické a ekonomické destabilizace ztratili možnosti obživy a ve stávajících podmínkách nemají dostatečné znalosti a zkušenosti ani pomoc ze strany místních státních institucí ke zlepšení situace. Pokud jsou lidé nemocní, nemohou pracovat, případně mají nižší výkonnost než lidé zdraví. Miliony lidí v zemích po konfliktu umírá každoročně na nemoci, kterým lze

předcházet nebo které lze léčit. Vážným problémem může být nedostatek kvalitní pitné vody. Mnohdy chybí nebo jsou výrazně poškozeny vodovodní i kanalizační systémy a existující vodní zdroje jsou často znečištěné. Nekvalitní voda je tak příčinou mnoha nemocí a epidemií, které sužují celé oblasti. Také válkou poničená infrastruktura je velkou překážkou hospodářského rozvoje, zejména regionů.

Jedním z hlavních důvodů selhání některých operací (např. Rwanda, Angola, Libérie, Kambodža) byla chybějící vhodná strategie postkonfliktní obnovy, nedostatečná znalost konkrétního prostředí, špatná spolupráce mezi zapojenými aktéry a chybějící koordinace jejich postupu. (Zavičáková 2008)

Zkušenost z jiných poválečných oblastí ukázala, že reformy pro zvýšení efektivity lokální administrativy musejí být prováděny paralelně s teritoriální reorganizací samosprávních celků. Je pochopitelné, že občané nechtějí žít v oblastech tak chudých, že nemohou přijatelně dostát svému poslání rozvíjet a udržovat infrastrukturu, která je nezbytná k uspokojení základních potřeb obyvatel. Společenský rozvoj také tvoří nový sociální a ekonomický stav, vede k potřebě dalších kolonií a vzniku nových lidských potřeb. Teritoriální reorganizace proto musí být dynamická a plně vzít v potaz politické, demografické, sociologické, ekonomické a právní faktory. Musí být provedena v kooperaci vlád a úřadů kantonů a entit. Musí odrážet potřeby a zájmy místního obyvatelstva a být v souladu s vůlí politických stran, místních autorit a shromáždění. (Musilová 2008)

Některé rekonstrukční pokusy vyvolávají smíšené pocity. Na začátku je řada dobrých předsevzetí a úmyslů, ale realita za nimi pokulhává. *„Do afghánského údolí Panšír na severu země jezdí od roku 2001 francouzský lékař Dr. Stéphane Ottin Pecchio. Založil organizaci AFT Asia, která si vzala na starost jednu vesnici v údolí. Lidem tam chybí základní zdravotní péče a děti nemají školu. Nikdo se o ně nestará. Do vesnice se nedostane ani terénní automobil, natožpak dráty s elektrickým proudem. Když se setmí, jdou lidé spát, neboť ani svíčky nemají kde koupit nebo jsou příliš drahé. Ani mák tam nepěstují. Dr. Ottin Pecchio vozí vesničanům semena a učí je stavět fóliovník, aby si vypěstovali trochu zeleniny pro své podvyživené děti. Doslova z hlíny a kamení tu obnovuje domek, který mu má sloužit jako ordinace. Jeho spolupracovnice Daniela Mares-Savelliiová učí místní děti trochu anglicky a*

zpívá s nimi. Fotografie a videozáznamy, které loni v prosinci předvedli v Paříži, ukazují bukolickou idylu a zároveň zdrcující chudobu. Nelze si nad nimi ubránit otázce: Je tato individuální obětavost řešením? Anebo je naopak obžalobou nejrozumnějších humanitárních programů včetně programů OSN, na které jdou velké peníze mizející posléze buď jako pověstné kapky v moři, nebo bůhví kde?“ (Müller 2004)

Po pádu Tálíbanu v roce 2001 došlo k návratu nevládních organizací do Afghánistánu. Většina mezinárodních i domácích nevládních organizací působících v zemi se soustředí na poválečnou obnovu země, na podporu rozvoje, konkrétně na zlepšení zdravotní péče a na rozšíření její dostupnosti pro všechny obyvatele země, na odminování, na obnovu vzdělávacího systému včetně jeho infrastruktury, na zajištění potravinové bezpečnosti (tedy na výstavbu zavlažovacích systémů, na obnovu zemědělské produkce a podobně), na rehabilitaci politických vězňů, na demilitarizaci, demobilizaci a reintegraci bývalých bojovníků, na podporu lidských práv, na pomoc ženám a na podporu jejich práv. (Waisová 2008)

6. 1 Příklad postkonfliktní rekonstrukce Iráku

Největšími překážkami pro postkonfliktní rekonstrukci Iráku na úrovni politické jsou zejména: (Bureš 2008)

- Necitlivost k odlišnému chápání historie dané země a to nejen z pohledu společenského uspořádání, které je silně propojeno se zvyky, prosazováním práva a spravedlnosti, nýbrž i z pohledu náboženského.
- Nevyužití existujícího plánu postkonfliktní rekonstrukce – tj. například proč USA nepoužily při postkonfliktní obnově Iráku Plán budoucnosti Iráku (Future of Iraq Plan), který byl zpracován již dávno před samotným vojenským zásahem. Zde byl detailně zpracován návrh opravy ústavy, návrh přeměny infrastruktury, návrh volebního systému, návrh federálního i unionistického státu, návrh náboženských svobod atd. (Bureš 2008 ex Hybášková 2004)
- Nedůvěryhodnost mezinárodní politiky mocností a mezinárodních organizací (NATO, OSN) při prosazování mezinárodního práva a ochrany

lidských práv a svobod, které jsou důsledně prosazovány pouze tehdy, pokud kolidují se strategickými plány mocností.

Poskytovaná pomoc v oblasti obnovy infrastruktury, průmyslu politického zřízení, bezpečnosti atd. je rozdělována dle velikosti použité vojenské síly a ekonomických možností zasahující/pomáhající země. Hlavní města a města správních oblastí jsou vždy pod správou mocností, v současné době zpravidla USA. Společných mezinárodních projektů pro postkonfliktní obnovu ze strany zasahujících vojsk je minimální. Každý vojenský národní kontingent si sám vyhledává možnosti pomoci místnímu obyvatelstvu dle možností a ekonomické síly své země. Koordinovanou mezinárodní pomoc zajišťují pouze mezinárodní nevládní organizace, které však mají omezené možnosti z důvodu nízké podpory ze strany nasazených vojsk. Z toho vyplývá, že není dostatečná společná politická vůle řešit problémy dané oblasti. (Bureš 2008)

6. 2 Příklad postkonfliktní rekonstrukce v Bosně a Hercegovině

Po válce v Bosně a Hercegovině mírně vzrostl počet samosprávních celků ze 109 na 146, nicméně tento fakt byl dán snahou o etnickou homogenizaci některých území. V současnosti existují propastné rozdíly mezi jednotlivými celky v ohledu na jejich populaci, rozlohu, přístup k přírodním zdrojům a ekonomickou výkonnost. (Musilová 2008)

Skutečností, s níž se značně omezuje hospodářský rozvoj BiH (zejména v zemědělské oblasti a turistice), jsou rozsáhlá minová pole, nacházející se přibližně podél Daytonské linie, rozdělující obě entity. Odmínování probíhá nejen s pomocí Ozbrojených sil BiH, ale také s významným přispěním mezinárodních organizací. I přesto však bylo podle prohlášení Ministerstva obrany k 17. 1. 2008 odminováno pouhých 17% z celého zaminovaného území Bosny a Hercegoviny. (Holíková 2010)

Město Mostar bylo rozděleno bojem během bosenské války. Paralelní správní systémy byly stanoveny na obou stranách konfrontační linie. Humanitární pracovníci se snažili obnovit vodohospodářské služby a dostali se do sporů se dvěma správci vodovodů, každý prohlašoval, že reprezentuje bývalou vodovodní společnost města.

Jeden (který dříve opravdu pracoval pro město), byl zřejmě jmenován na základě postavení ze své nedávné vojenské činnosti, zatímco druhý byl velmi schopný a zkušený pracovník. Nicméně ani jeden neměl přímou zkušenost se zásobováním a distribucí vody, a tak zpozdili plánování rekonstrukce, neboť všichni pracovníci s bezprostřední znalostí distribuční sítě buď zemřeli ve válce, nebo emigrovali. (MacDonald 2005 ex Hodgson 2004)

Mezi nejzávažnější ekonomicko-sociální problémy současné BiH patří vysoká nezaměstnanost, která dosahuje až 29 %. Navíc je stále znát masový exodus inteligence během války a těsně po ní. (Holíková 2010)

6. 3 Příklad Čech po třicetileté válce

Zde se nabízí paralela třicetileté války v Českých zemích (po r. 1648) s Afghánistánem dnes.

Třicetiletá válka zpusťovala Českou zemi, jak předtím ještě žádná jiná podobná bouře. Na tisíce vesnic bylo spáleno a zpusťováno tak, že se jich mnoho již nevzpamatovalo. Skoro všechna města, buď celá, nebo z části, byla spálena a jen po dlouhém čase se mohla navrátit ke své někdejší podobě. Obyvatelstvo měst i vesnic, bylo vyhnáno ze svých bydlíšť a hynulo hladem, nouzí, mečem nepřátel a trýzní v takové míře, že ze tří milionů obyvatel, kolik počítalo se v Čechách před touto válkou, potom dle počtu tehdejšího jich zbylo jen asi 800 000. Chudoba svírala největší část tohoto obyvatelstva. Města byla zbavena zámožnějších tříd převážně vystěhováním protestantů. Zanikly i mnohé někdejší dovednosti a zmařila se tím možnost nové obnovy. Sedlák byl zbaven potahu, dobytka, náradí, a nemohl se tedy snadno vzpamatovat ve svém spuštěném hospodářství; na mnoha místech museli rolníci sami sebe zapřahovat do pluhů. (Tomek 1898)

Je nesporné, že česká města, najmě města královská, byla třicetiletou válkou postižena katastrofálně, a to zásluhou obou válčících stran. Zejména při důležitých komunikacích, na nichž tato města ležela, se královská města ocitla na pokraji záhuby. O tomto stavu svědčí mnoho údajů.

Zbořeniny a pustá místa byla např. ve Dvoře Králové nad Labem ještě po několik desetiletí po skončení války. V letech po třicetileté válce silně narostly počty

prodejců nemovitostí, což dokládá potřebu obyvatel zahojit válečné rány, zároveň však patrně u nich sílí víra, že budou moci nově nabytý majetek splácet. Splátky se však často protáhly až na několik desetiletí.

Například o Trutnovu víme, že se po válce výrazně snížil počet obyvatel – již ve třicátých letech byla téměř čtvrtina městských domů zpustlá, měšťané je opustili pod tíhou vojenského útisku a vysokých kontribucí. (Kilián 2004)

První český katastr byl sepsán z usnesení zemského sněmu v roce 1654. Je znám pod jménem berní rolle nebo rully. Podnětem k němu bylo přání berní správy vědět, kolik je na kterém panství poddaných a kolik jim náleží půdy. Některé vrchnosti totiž posílaly přehnané údaje o škodách způsobených válkou. Pro vyměření grutovní daně měl být tímto způsobem získán nový, spolehlivý základ. Jednalo se o soupis, jenž měl za úkol být zároveň strážcem selské půdy. To, co v něm bylo označeno za nesvobodnou půdu, nesmělo být bez vědomí selské správy převáděno soukromým majitelům (dominikálu). Podle dokladů z Kostecka se vrchnost většinou starala, aby byly pusté grunty opatřeny novými hospodáři. Nově usedlým udělila na tři léta osvobození od daní; dala jim tedy „lhotu“, lhůtu, jak se to dělávalo ve větším měřítku při zakládání vsí v 13. – 14. století pro povzbuzení stavebního ruchu. Ale statek byl hned novému držiteli knihovně zapsán. Lidé, slibovali-li jen trochu být řádnými hospodáři, se lákali, aby převzali selský grunt – gruntů bylo dost, ale lidí málo. Vrchnost, která nemohla opatřit pustý grunt samostatným hospodářem, jej prodala sousedovi. Tak válka přispěla k vzniku větších selských gruntů a zastavila alespoň na jedno století jejich dělení v menší jednotky, k čemuž před válkou tu a tam docházelo.

Je zřejmé, že podmínky vzrůstu obcí byly rozmanité a pravidlem těžko postižitelné povahy. Například by se zdálo logické, že osady přilehlé těsně k městu Sobotce nebo k nedaleké říšské silnici budou nejvíce prosperovat. Ovšem některé osady ležící stranou měly daleko větší přírůstek obyvatel. Zřejmě záleželo na tom, jak dalece pokročilo v té které osadě dělení starých gruntů. Kde selské lány neodolaly rozdrobení, tam přibývalo nejvíce drobných osedlých. Zdá se také, že nových stavení přibývalo více ve vsích, kde od počátku bylo větší procento drobných osedlých, než ve vsích velkou převahou selských. Zákonodárci začali dovolovat a někde i doporučovat dělení největších selských statků. Pamatovali ovšem na to, aby nevzniklo dělením mnoho drobných parcelových hospodářství. Potřebu zachovat

sedlákům jejich půdu a neproměnit je v chalupníky nespustili nikdy z mysli. (Pekař 1998)

Ze všech církevních ústavů nabyl největšího rozšíření Jezuitský řád. Jezuitům byly zároveň s Karlovou univerzitou odevzdány všechny městské školy. Jezuité se nejvíc přičiňovali na prvním obracení lidu ke katolické víře, pátrali po zbytcích protestantství a snažili se o jejich vyhlazení a o hlubší vštípení řádů a učení církve obecné. Jejich chrámy se vyznačovaly nejhrořivějšími kazateli a zpovědníky. Jezuitští misionáři chodili neúnavně po městech a vsích, kde oživovali místní staré pobožné paměti, a propagovali nové předměty úcty. Ti také pomocí výchovy a vzdělávání postupně připravili početnou skupinu kněží, učitelů a správních úředníků, kteří nabyli velkého vlivu na lidi a mohli tak na obyvatele působit daleko intenzivněji než vrchnost.

Do krajů, ve kterých nejvíce vsí zůstalo bez obyvatel, zvaly vrchnosti cizince, kteří měli statky v jiných okolních zemích, nové osadníky z Německa k zalidnění svých panství. (Tomek 1898)

Proces rekonstrukce ekonomického života byl však procesem relativně pomalým, třeba ovšem připomenout, že člověk té doby nebyl tak uspěchaný jako my dnes. (Kilián 2004)

6. 4 Koncepce pro regeneraci systému oblužných center

Východiskem teorie prostorového uspořádání je vymezení základní jednotky takového uspořádání a specifikace faktorů, které rozhodují o rozmístění této jednotky v prostoru.

Aby bylo možné formulovat či definovat teorii prostorového uspořádání, je třeba specifikovat tzv. základní jednotky prostorového uspořádání. Těmi v nejobecnějším vyjádření jsou sídla, jednotky osídlení, která jsou na základě určitých okolností či podnětů rozmístěna v prostoru a představují prostorovou koncentraci obyvatelstva a jeho aktivit. Sídla se liší velikostí, vnitřním uspořádáním a významem, přičemž všechny tři charakteristiky se v čase mění. Také rozmístění (lokalizace) sídel je prakticky permanentní proces, který závisí na řadě faktorů. (Ponikelský a kol. 2008)

6. 4. 1 Teorie centrálních míst

Ve své koncepci bych rád přihlédl k Teorii centrálních míst od německého geografa Waltera Christallera, který tvrdil, že sídla fungují jako "centrální místa" poskytování služeb do okolních oblastí.

Teorie centrálních míst (teorie prostorové rovnováhy) se zabývá problematikou prostorového systému osídlení, tedy velikostí a rozmístění sídel v sídelní struktuře především na základě ekonomických charakteristik, závislých hlavně na chování spotřebitelů a obchodníků v reálném čase. Tato teorie se však netýká jen osídlení, ale i obecně socioekonomické geografie, například ekonomie, cestovního ruchu apod. (Čerba 2009)

Důležité je ekonomické postavení spotřebitelů v oblasti. Spotřebitelé vyššího ekonomického postavení mají tendenci být více mobilní, a proto obejít centra, poskytující pouze nižší poptávané zboží. Použití teorie centrálních míst musí být regulováno s vědomím těchto faktorů při plánování nákupních center v prostoru oblasti. (Christaller 1933)

Teorie má šest základních předpokladů:

1. homogenní rovina se stejnou mírou dopravní dostupnosti v každém bodě, jeden typ dopravy, dopravní náklady jsou proporcionální
2. rovnoměrně rozmístěná populace
3. centrální místa poskytují zboží, služby a administrativní funkce
4. spotřebitelé minimalizují svoji cestovní vzdálenost
5. poskytovatelé služeb se snaží pokrýt co nejširší možnou oblast trhu
6. všichni spotřebitelé mají stejný příjem a stejné požadavky na služby

Základem teorie je tvrzení, že malá sídla jsou schopna produkovat pouze omezený okruh zboží podle vlastních dispozic, ale jejich obyvatelé žádají sortiment mnohem rozmanitější a bohatší, k jehož obstarávání slouží zařízení v dosažitelné vzdálenosti. Čím častěji obyvatelé dané zboží (popřípadě služby) poptávají, tím je centrum jeho/jejich poskytování lokalizováno blíže; naopak zboží či služby méně frekventní potřeby mohou být poskytovány ze vzdálenějších center. Postupně se vytváří určité sféry vlivu ovlivněné časovou dostupností a dopravními náklady. Vznikají tak regiony s centry obsahující alespoň minimální počet obyvatel schopných uživit určité konkrétní ekonomické zařízení. Obchodní zóny těchto centrálních míst, které

poskytují určitý výrobek či službu, musí být všechny přibližně stejné velikosti. Rovněž se v oblasti vyskytuje stejný druh dopravy. (Christaller 1933)

Centrum by tedy mělo splňovat následující předpoklady: lokalizace přibližně v geometrickém středu oblasti. Tato centra si postupně vyvíjejí obslužnou funkci pro svoje širší okolí (zázemí). Význam centra se nehodnotí podle počtu obyvatelstva, ale podle tzv. centrality, tedy podle rozsahu poskytovaných služeb nebo zboží – hierarchie centrálních míst. Maximální vzdálenost, kterou jsou lidé ochotní cestovat za danou službou, neboli tzv. limit prahové populace nazýváme horní hranice dosahu (rozpětí zboží a služeb). Například dražší a méně často potřebné služby (zboží) mají vyšší hranici dosahu než služby (zboží) levnější nebo používané častěji. (Čerba 2004)

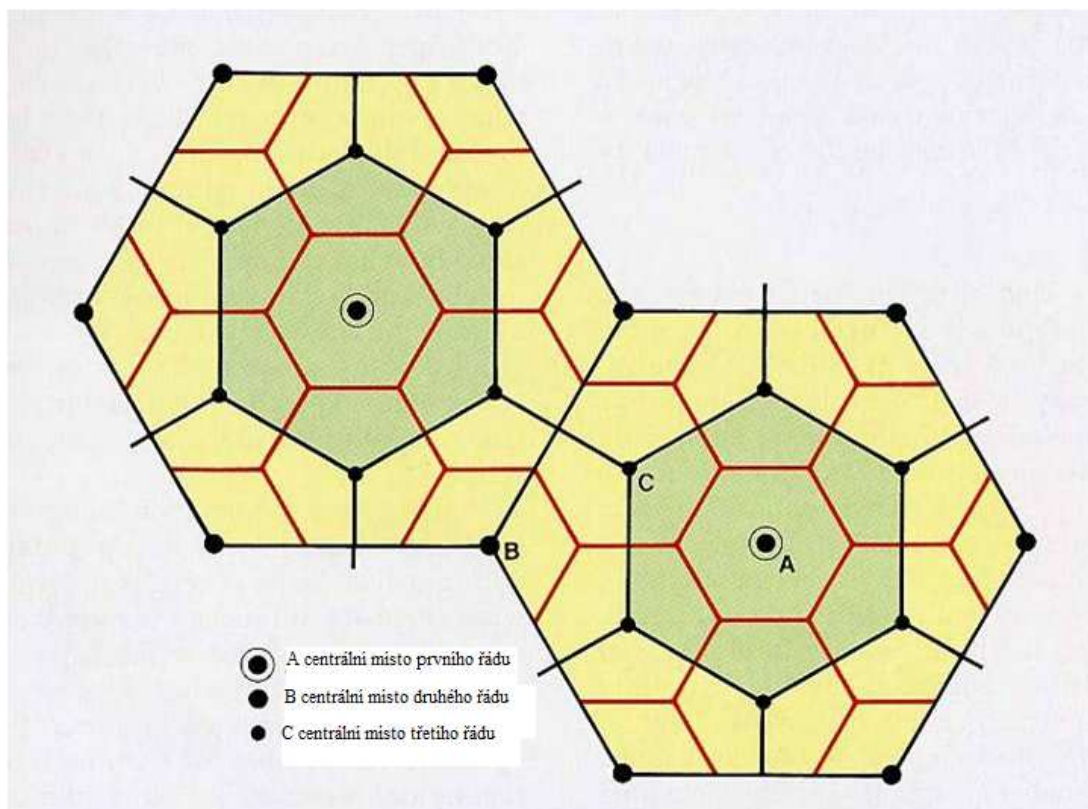
Malá sídla se většinou specializují na omezený počet druhů služeb, pro které mají nejlepší podmínky. Obyvatelé menších sídel pro svůj život potřebují podstatně více druhů služeb než, které jejich sídlo poskytuje. Uspokojení těchto potřeb se děje v blízkých střediscích.

Příliš velká vzdálenost by znamenala velké finanční a časové náklady, které v konečném důsledku zvýšili cenu kupované služby (zboží). Čím častěji obyvatelé malého sídla potřebují určitý druh služeb, tím více se poskytování těchto služeb lokalizuje v blízkosti tohoto sídla. Pokud mají být obslužná centra efektivní, musí mít dostatek nakupujících.

Centrum si tak vytváří svoji sféru vlivu. Hranice této sféry je dána dopravními náklady. Každé město má svoji ekonomickou sílu a význam. Význam města nezávisí pouze na počtu obyvatel, ale také na počtu obyvatel v zázemí. (Ivanička 1983)

Platnost teorie centrálních míst se může lišit v závislosti na místních faktorech, jako je klima, topografie, historie vývoje, technologické zlepšení a osobní preference spotřebitelů a dodavatelů. (Christaller 1933)

Teorie centrálních míst zobecňuje jednu stránku reality. Věnuje se úloze zásobování obyvatel území službami, které považuje za klíčové. Rozdílné komunikační spojení, politicko-administrativní faktory, přírodní faktory a historické faktory způsobují, že se s ideálním hexagonálním modelem, který předpokládá, ve skutečnosti nesetkáme. To však neznamená, že by tato teorie neměla prakticky význam. (Ivanička 1983)

Ideální vzájemné rozložení centrálních míst. (Christaller 1933)

6. 4. 2 Aplikace střediskové soustavy

Jako Češi můžeme využít zkušenosti z praktické aplikace teorie centrálních míst. V roce 1971 byla zavedena tzv. **středisková soustava** osídlení. Ta byla však po roce 1990 zrušena, ačkoliv zkušenosti zejména ze sousedních zemí (SRN, Rakousko) dokazovaly význam hierarchizace středisek pro regionální rozvoj.

Podle střediskové soustavy osídlení se všechna sídla rozdělila do čtyř kategorií:

střediska osídlení obvodního významu (SOOV, SOV)

střediska osídlení místního významu (SOMV, SMV)

nestředisková sídla trvalého významu (NSTV)

nestředisková sídla ostatní (NSO)

Soustava měla tři kategorie center: oblastní, obvodní, místní.

Středisková sídelní soustava byla zavedena do praxe Usnesením vlády ČSR č. 283 z roku 1971. Záporům usnesení byla deformace přirozeného vývoje systému osídlení. Uplatněním střediskové soustavy byla preference výstavby a investic do středisek

osídlení, ale důležitější bylo uplatnění negativní, jelikož byly definovány nerozvojové obce, jimž byly rušeny aktivity a které byly odsouzeny zániku.

Investice byly soustřeďovány do střediskových obcí obvodního a místního významu, ostatní sídla byla rozdělena na nestředisková sídla trvalého významu a nestředisková ostatní. (TERPLAN 1972)

Cílem bylo zajistit na celém území, za pomoci omezených investičních prostředků, přijatelnou dostupnost občanské vybavenosti a obecně vyrovnané podmínky pro život (odtud odstranění rozdílu mezi městem a vesnicí). Účelně rozvíjet sídelní strukturu, a tím zabezpečit chod a rozvoj celého státu. (Kalecký 2011)

7. Sídelní struktura a infrastruktury

První známky o osídlení Afghánistánu pocházejí již z r. 32 050 př. n. l. z Kara Kamar. (Clark 1973)

Sídelní síť je geografické rozložení sídel podle velikostních tříd. Kartograficky je sídelní síť znázorněna plošným rozložením kruhů spojených hlavními dopravními cestami. Statisticky je charakterizována procentním podílem jednotlivých velikostních tříd z celkového počtu sídel. Prostor, sídla a jejich obyvatelstvo, jeho organizace a technologie tvoří soustavu, kterou je nutno zkoumat jako celek. Jakákoli změna ve společnosti, ve výrobních vztazích, v ekonomické organizaci společnosti, v jejím populačním vývoji a i každý důležitý technický vynález má nezbytné důsledky na prostorové rozmístění obyvatelstva a jeho sídel, jakož i na strukturu jejich vnitřního uspořádání. Stejně i jakákoliv změna v technologii, ale i pokrok nebo úpadek v zemědělství, v průmyslu, v dopravě, ve službách a v administrativě. (Votrubec 1980)

Sídelní struktura je vlastně prostorovým výrazem uspořádání společnosti. Má v sobě velkou dávku setrvačnosti, která pramení z toho, že sídelní jednotky (nehledíme-li na nejjednodušší) mají velkou životnost. Budování sídelních jednotek je pracné a nákladné, vznikají postupnou akumulací investic a prostředků několika generací a společností do určitých, z hlediska objektivních potřeb stavebníka optimálně zvolených lokalit. Stabilita základní sídelní sítě je důsledkem ekonomické

perzistence, neboť když na určitém místě existuje nějaké nákladné, obecně prospěšné zařízení, nevyplácí se opouštět místo k sídlení jednou už zvolené. (Musil 1967)

Vzhledem k válečnému konfliktu byla však i některá z těchto míst spontánně opuštěna.

Hodnota zemědělského sídla závisí i na jeho vazbě na zemědělské plochy, na blízkosti a dostupnosti polí apod.

Administrativně byl Afghánistán rozdělen do provincií a okresů. V současné době existuje 34 provincií a 364 okresů a obcí. Většina z těchto obvodů byla rozdělena podle geografických umístění nebo kmenové struktury. Pokud bychom navštívili všechny provincie Afghánistánu, zjistili bychom tyto tři struktury. (Miakhel 2007)

1. Kmenová struktura
2. Wand systém (sekce)
3. Qarya systém (vesnice)

7. 1 Usnesení vzešlé z londýnské konference o Afghánistánu

Usnesení mělo být realizováno do konce roku 2010. Ne všechno se podařilo realizovat a tak zbylo do budoucna ještě mnoho práce. Hlavní body usnesení:

Obecní vlády posílí schopnost řízení a rozvoje měst, aby zajistily efektivní, účelné a transparentní komunální služby. V souladu s rozvojovými cíli Afghánistánu zajistí investice do dodávek vody a kanalizace tak, že 50 % domácností v Kábulu a 30 % domácností v jiných větších městech budou mít přístup k vodě z vodovodu.

Rozvoj venkova bude zvýšen komplexně ve prospěch 19 milionů lidí ve více než 38.000 vesnicích, čehož bude dosaženo prostřednictvím voleb. Ve všech obcích podpoříme místní správu a komunity. Přístup k nezávadné pitné vodě bude rozšířen na 90 % obcí, kanalizace na 50 %, silničního připojení dosáhne 40 % všech vesnic, zlepšení přístupu na trhy a k sociálním službám. Kolem 47 % obcí bude mít prospěch ze zavlažování, 800.000 domácností bude mít prospěch z lepšího přístupu k finančním službám.

Afghánistán a jeho sousedé dosáhnou nižších přepravních časů přes území Afghánistánu prostřednictvím pohraniční správy a dalších mnohostranných nebo dvoustranných dohod o obchodu a tranzitu. Afghánistán, jeho sousedé a země v regionu dosáhnou dohody, která umožní Afghánistánu dovážet kvalifikované pracovníky. (The Afghanistan Compact 2006)

7. 2 Plány Ministerstva pro rehabilitaci a rozvoj venkova

Prioritním plánem Ministerstva pro rehabilitaci a rozvoj venkova (MRRD) na úrovni komunit je vybudování početné infrastruktury, která má posílit sociální a hospodářský rozvoj ve venkovských oblastech. Venkovské oblasti stále trpí omezeným přístupem k životně důležitým službám a trhům. Málo dostatečné a vhodné zavlažovací infrastruktury ovlivňuje produktivitu omezené orné půdy, která je k dispozici. Přírodní katastrofy způsobují devastaci zemědělské půdy, zavlažovacích kanálů a dalšího majetku nezbytného k živobytí.

Většina infrastruktury budované prostřednictvím MRRD programů je malého rozsahu a obvykle má dopad na úrovni vesnice. Tato volba je preferována částečně proto, že pravidla zadávání veřejných zakázek jsou vhodnější pro výstavbu mikro-infrastruktury a částečně kvůli ohledu na priority obce. Zohledňuje se tak aktuální úroveň chudoby a zranitelnosti. Zatímco poskytování této infrastruktury je i nadále dostačující pro podporu hospodářského rozvoje a zvyšování přístupu venkovanů k sociálním službám, pro rozvoj kritického množství projektů v oblasti infrastruktury musí MRRD investovat do výstavby větších infrastruktur na úrovni dílčího údolí či okresu.

Podle článků 10 a 13 1382 afghánské ústavy, a dalších bodů stanovených v Národní strategii Afghánského rozvoje (ANDS), by měla vláda usnadnit vznik silného soukromého sektoru a podporovat podniky a průmysl v celé zemi, včetně venkovských oblastí. MRRD jako instituce vlády odpovědná za rozvoj venkova, má ústřední roli v zlepšení životní úrovně na venkově, ve vytváření pracovních míst a udržitelného rozvoje venkovských zdrojů příjmu, což vede ke snižování chudoby ve venkovských oblastech.

Vyvážené poskytování malých a středních infrastruktur MRRD bude pokračovat v budování venkovských silnic, mostů, propustků, zavlažovacích kanálů, retenčních staveb, studní, hygienických zařízení a podobné základní infrastruktury. Především bude potřeba stále více stavět středně velké mosty a zavlažovací struktury, stejně jako větší systémy přívodu pitné vody. MRRD bude usilovat o dosažení rovnováhy mezi poskytováním infrastruktury střední velikosti na sub-okresní nebo krajské úrovni (které reagují na potřeby vyššího počtu lidí), a zlepšení spojení obcí do okresních center a sousedních vesnic s poskytováním drobných infrastruktur, které se

zaměřují především na nejchudší a nejzranitelnější skupiny venkovských komunit. Všechny projekty v oblasti infrastruktury pro pitnou vodu a kanalizaci budou zahrnovat školení v oblasti hygieny, životního prostředí a udržitelného rozvoje. (MRRD 2010)

7. 3 Návrh prioritních umístění obslužných center

(viz příloha č. 3)

„Stávající bydlení by mělo být opraveno všude, kde je to možné. Normy pro výstavbu by měly být stanoveny a zachovány se zajištěným přístupem k vodě a hygienickým zařízením. Obnova klíčových veřejných budov, jako jsou nemocnice, školy a policejní stanice může signalizovat návrat k původnímu stavu a pomůže snížit napětí a nejistotu místního obyvatelstva.“ (MacDonald 2005)

7. 3. 1 Hierarchie obslužných center

Hlavní obslužná centra v příloze č. 2 byla vytipována na základě stávající občanské vybavenosti sídel a směřování pomoci poskytované českým PRT. Kategorizace center proběhla dle počtu žáků v místních školách či přítomnosti nemocnice. Centra byla kategorizována do tří řádů: hlavní město provincie, centra druhého a třetího řádu.

- Hlavní město provincie Pol-e Alam a hlavní město země Kábul (nacházející se v blízkosti řešeného území) uvažují jako centra prvního řádu. Potenciál obsluhovaného území Kábulu se v severní části podél koridoru hlavní silnice překrývá s potenciálem obsluhovaného území města Pol-e Alam.
- Za centra druhého řádu označují sídla s nemocnicí či významnou školou, ostatní trvale obývaná sídla vyznačená v mapách oblasti jsou pro účely návrhu nazývána centry třetího řádu.
- Čtveřici ze stávajících sídel druhého a třetího řádu jsem na základě jejich vzájemné polohy vytipoval pro plnění funkce obslužných center, bez kategorizace nazývaných „vyšší obslužné centrum“ (viz příloha č. 3).

Okolo každého centra uvažují pro základní obsluhu okruh o poloměru patnácti kilometrů, což je vzdálenost, kterou dokáže většina obyvatel ujít dvakrát během jednoho dne, tj. tam a zpátky.

Většina stávajících obslužných center leží při hlavní silnici, procházející provincií v severojižním směru. Silnice je severním směrem hlavním spojením s Kábulem a

v jižním směru s provinciemi Paktya a Khós. Silnice byla postavena Američany a je po většinu roku sjízdná.

Za jedno z potenciálních obslužných center považuji i nově vybudované vojenské kontrolní stanoviště „checkpoint“ na jihu provincie, jehož atraktivitu posiluje jeho relativně vysoký standard bezpečnosti. Toto kontrolní stanoviště vzhledem ke své exponované poloze vizuálně kontroluje velkou část provincie, včetně celoročně sjízdné silnice pod kopcem spojující Kandahár a další provincie s Kábulem, jež je dle lógarské policie hlavní dopravní tepnou provincie. V bezprostředním zázemí kontrolního stanoviště na východě a na jihu jsou velké vesnice.

Můj návrh je ideální variantou, které v případě realizace musí být přizpůsobená místním aktuálním podmínkám.

7. 3. 2 Etapizace dovybavování a napojování obslužných center

Rekonstrukční aktivity, mezi něž patří i navrhované dovybavování center, je žádoucí soustředit vždy jen do některých oblastí. Podmínkou je, aby se vždy jednalo o území, které je pod kontrolu – je tedy považováno za relativně bezpečné – a kde je dosažitelná alespoň základní infrastruktura, umožňující distribuci pomoci. Z těchto kritérií vychází etapizace dovybavování center pro soustředění rozvojových investic, která je vždy spojena s jejich dopravním zpřístupněním.

Vzhledem ke špatné dostupnosti informací o stavu konkrétních sídel není možno specifikovat konkrétní vhodná sídla k doplnění základní soustavy center. K tomu je nutno doplnit informace o průzkum přímo v území, což nebylo při vypracování práce možné. Jako vhodné potenciální obslužné centrum základního typu se jeví dopravně dostupné stabilní vesnice s uvědomělou radou starších v prostoru, kde ji práce navrhuje.

První etapa návrhu se soustřeďuje do prostoru pod přímou kontrolou kontrolního stanoviště a do přilehlých, relativně snadno dostupných míst ve strategickém východním směru. Při transformaci na základní centrum je třeba především zvýšením kvality pozemní komunikace propojit vesnici s centrem vyššího řádu. Tímto způsobem je třeba postupovat tak, aby každá oblast provincie ležela ve spádovém území některého z center.

Druhá etapa spočívá v zahuštění sítě základních center tak, aby pokrývala prakticky celé osídlené území pod kontrolu centrální vlády respektive jejích spojenců. Je

vzhledem k potřebě budování nových komunikací podstatně obtížněji realizovatelná nežli první etapa, nicméně do budoucnosti bychom ji mohli brát v úvahu. Vzniká v ní již síť obslužných center ve vzájemné interakci. Otázkou zůstává přístupnost navrhovaných center.

Třetí etapa návrhu je v současných podmínkách jen téměř nerealizovatelná a proto zatím nemá smysl se jí podrobně zabývat. Východ provincie je z jejího centra tak obtížně přístupný, že se místní obyvatelé při potřebě centra vyššího řádu přesouvají spíše dále na východ přes pákistánské hranice. Jižní část provincie je pro výstavbu a rozvoj stále ještě nebezpečná z důvodu vysoké vojenské aktivity.

V návrhu nejsou vymezovány stezky či cesty nezbytné k zpřístupnění obslužných center, protože pro zpracování návrhu nebyly k dispozici spolehlivé mapové podklady. Vychází se z přibližného reliéfu terénu a předpokladu, že stávající stezky, které by byly logickým základem pro nové komunikace, z terénních podmínek vycházejí.

7. 3. 3 Funkce center

První z funkcí nových center by mohl být trh s výkupem zboží od farmářů a výrobců z okolí a s nabídkou méně dostupného zboží, pocházejícího například z Kábulu. Nové centrum by mělo být také vybaveno školou s dostatečnou kapacitou míst a zdravotnickou jednotkou (viz kapitola 4. 4) s funkcí elementární zdravotní péče.

Dodávka elektrické energie do obslužných center může být řešena buď napojením na stávající rozvodnou síť, pokud je k dispozici, nebo využitím klasické elektrocentrály příslušné kapacity, popřípadě využitím jiných obnovitelných zdrojů – solární panely, či malá vodní turbína. Výhodné je preferovat využití obnovitelných zdrojů vždy, kdy je to možné. Zásobování vodou lze vyřešit napojením na místní zdroje, pokud odpovídají hygienickým normám, popř. bude nutno dodat čističku vody, kterou lze v případě přebytku kapacity využít k zásobování obyvatelstva v postižené oblasti nezávadnou pitnou vodou.

7. 3. 4 Postup realizace projektů

Pro účely postupné regenerace systému obslužných center může být jednou z možností etapizace přípravy jejich rekonstrukce a budování vzor nerealizovaného českého projektu výstavby sítě zdravotnických jednotek (HU) v Afghánistánu: (HFH 2007)

První etapa

- 1) Příprava projektu, zajišťování základních údajů a informací.
- 2) Zahájení konzultací s Ministerstvem zahraničních věcí ČR.
- 3) Zahájení jednání s guvernéry Lógaru.
- 4) Zpracování projektu vč. předběžného rozpočtu.
- 5) Kontakt s dalšími možnými partnery (WHO, UNICEF a další).
- 6) Zajištění finančního krytí k zahájení projektu.
- 7) Uzavření smluv a dohod s příslušnými úřady a organizacemi v Lógaru.
- 8) Návštěva vytypovaných oblastí a setkání s místní samosprávou (guvernéry).
Vypracování první zprávy o situaci a navržení dalšího postupu.
- 9) Předání informací zainteresovaným partnerům v ČR.

Na základě vyhodnocení první etapy je zahájena **druhá etapa**.

- 1) Zajištění financování druhé etapy projektu (upřesnění rozpočtu).
- 2) Zajištění dodávek materiálu (stavební, zdravotní, pomocný...).
- 3) Zajištění personálního obsazení.
- 4) Zajištění dopravy a souvisejících náležitostí.
- 5) Vlastní výstavba.

Samotná realizace výstavby by mohla probíhat buď v časových krocích přizpůsobených místním podmínkám a možnostem nebo by každá nová etapa následovala po určitém stupni míry cílové funkce centra. To znamená, že k další etapě výstavby či podpory by došlo až ve chvíli, kdy nově regenerované centrum plní samostatně své cílové funkce, tj. začne poskytovat své služby i do okolí.

7. 3. 5 Rizika a jejich minimalizace (HFH 2007)

- 1) Rapidní zhoršení bezpečnostní situace v Afghánistánu.
- 2) Změna politického systému v Afghánistánu.
- 3) Změna priorit poskytované humanitární pomoci ČR.
- 4) Nezájem o nabízenou pomoc ze strany Afghánistánu.
- 5) Neúspěšná jednání s úřady v Afghánistánu (dovozní povolení, celní překážky apod.).

V prvních pěti bodech rizika nelze eliminovat, ani ovlivnit.

6) Nedostatek finančních zdrojů pro realizaci a udržení projektu. - Situaci, pokud by nastala, řešit propojením projektu s projektem jiné humanitární organizace či PRT, která by byla ochotna se spolupodílet na financování.

7) Kulturní a náboženská odlišnost Afghánistánu, tradiční způsoby chování.

Riziko lze minimalizovat zapojením místních obyvatel do projektu. Osvětovou činností. Podporou projektu z oficiálních míst (kmenoví náčelníci, guvernér, parlament, vláda Afghánistánu). Získání důvěry obyvatelstva. Respektováním tradic a zvyklostí hostitelské země.

8. Diskuse

Mnoho lidí se ptá, zda má smysl pomáhat v místech jako je Afghánistán ležících přes 6000 km daleko od České republiky. Vzhledem k všudypřítomné chudobě má země k uspokojivé životní úrovni a plně fungujícím státním institucím stále velmi daleko a pomoc potřebuje. Rozvojová pomoc bývá považována za jeden z prostředků, kterými lze předcházet světové nestabilitě, konfliktům a velké chudobě v rozvojových zemích a kterými lze zároveň pomoci ochraně životního prostředí a podpoře udržitelného lidského rozvoje. Je možné, že přijdou velké neúspěchy, nebo se cílová země vydá úplně jiným směrem rozvoje, ale stále se vyplatí alespoň pokusit se vytvořit tisícům lidí lepší prostředí pro život, pokud tu stále bude lidská energie a finanční prostředky, jež jsou velkým limitujícím faktorem pomoci.

Je samozřejmé, že podpora afghánských národních programů, stejně jako příspěvky do jakýchkoli svěřeneckých fondů, jsou vázány na dostatek finančních zdrojů dárcovských zemí, včetně České republiky. Nelze tedy s určitostí říci, jak budou vypadat v příštích letech. Vzhledem k urgentní potřebě podpory afghánské ekonomiky, což přímo souvisí s upevněním pozice vlády, je ovšem důležité, aby se Česká republika na těchto programech podílela.

Při zpracovávání podkladů jsem si mnohokrát kladl otázku, jaký je nejlepší způsob distribuce pomoci. Některé nevládní organizace žijí v zemi mimo vojenské základny, jezdíauty zakoupenými na místě a chodí v místním oděvu. Takovým lidem jsou domorodci zcela jistě více nakloněni a mají v ně větší důvěru. Příslušníci nevládní organizace musí být zas dobří pozorovatelé a důkladně sledovat, co se kolem nich děje, rozpoložení lidí či jejich dojmy. PRT s vojenským doprovodem budí přirozenou nedůvěru. Na druhou stranu mají méně překážek k dosažení svých cílů. Mohou se téměř v libovolném čase pohybovat po libovolných místech.

V případě PRT je v mnoha případech rekonstrukce z nedostatku kapacit týmů stále vedena vojenskou složkou a obyvatelstvem je tak vnímána jako součást vojenské operace (MZV 2009). Na jednom místě tak lze vidět příslušníky PRT podílející se na obnově země v uniformě, a jinde příslušníky ve stejné uniformě se zbraní v ruce, záměna v očích prostého Afghánce není překvapením. Stoupající počet civilních obětí pravděpodobně nepřispěje k ochraně PRT před nepříznivými reakcemi obyvatelstva. Dle mého názoru by se mělo přistupovat k místnímu obyvatelstvu i rekonstrukci jejich životního prostředí s nejvyšší mírou citlivosti, ať už se jedná o nevládní organizaci či PRT. Důležité je naslouchat lidem s mnohaletými zkušenostmi v dané oblasti. I precizně zpracované materiály nemohou dát tolik, jako léta cvičený instinkt domorodce. Civilizovaný svět ho může jen doplnit technologiemi a znalostmi.

„Jakýkoli projekt, který poskytuje služby, jako je voda, energie a dopravy nesmí v žádném případě zhoršit bezpečnostní rizika pro chudé lidi. Zlepšení kvality vodních zdrojů může vést k hospodářské soutěži a konfliktu. Silnice mohou mimo rozvoje přinést i intenzivnější obchod se zbraněmi a vykořisťující síly.“ (MacDonald 2005)

Se zmizením jasné a akutní hrozby vypuknutí válečného konfliktu v Evropě se pro politické představitele stalo mnohem obtížnější vysvětlit nutnost existence zahraničních misí vlastním občanům. Bez široké veřejné podpory zahraniční pomoci lze přitom těžko obhájit české působení mimo republiku či Evropskou unii. Jenže bez praktických zkušeností ze zahraničí není možné čelit aktuálním i budoucím bezpečnostním hrozbám.

Tato práce byla určena prioritně k použití v afghánské provincii Lógar, nicméně jsem se snažil do jisté míry dosáhnout určité univerzálnosti k případné aplikaci i do jiných regionů postižených válečným konfliktem. Jak historie již mnohokrát dokázala, žádná doba klidu, prosperity a míru netrvala věčně. Nesmíme se tedy nechat ukolébat relativním pocitem bezpečí. Funkční bezpečnostní systém představuje nejen nástroj pro účinné zvládnání krizových situací vojenského i nevojenského charakteru, ale zajišťuje i prevenci a přípravu na možné krizové situace a jejich včasnou identifikaci a varování. (MZV 2011b)

Fungování bezpečnostního systému, výstavba a rozvoj schopností jeho jednotlivých složek, hospodářské a finanční zabezpečení představují dlouhodobý a náročný proces

využívající praktických zkušeností jednak z řešení různých krizových situací, jednak ze systematické přípravy a preventivního působení jednotlivých složek. (MZV 2011b).

Uvážíme-li nejpesimističtější scénáře, je pouze otázkou času, kdy budou práce, jako je tato vyhledávány pro potřeby evropské oblasti. Drobné náznaky možnosti brzkých konfliktů můžeme pozorovat i dnes.

Definice „bezpečnosti“, na které by existovala široká shoda, neexistuje. Stanovit stupnici „objektivnosti“ bezpečnostní hrozby není nikdy stoprocentně možné. Každý stát nebo skupina může vnímat (a také vnímá) ohrožení své bezpečnosti jinak - podle svých zkušeností a priorit (Šlechta 2011). Jestliže bude například pojednáno o bezpečnostních rizicích, vyplývajících z faktu měnící se etnické a sociální struktury evropských společností, je nutno zdůraznit, že například občané Finska se o imigraci začínají zajímat tehdy, pokud počet cizinců přesáhne 0,3 % obyvatel, zatímco v případě Švýcarů je tento práh na úrovni 14,7 %. (Buzan 2005)

Reálnou hrozbou je, že se bude Turecko v následujících letech reislamizovat, dojde k současnému zhoršení jeho vztahů s Izraelem a prohloubení vztahů s Íránem; Evropské unii se bude vzdalovat. Jeho vliv na evropském kontinentu, zejména na Balkáně, ovšem poroste. To by mohlo oživit staré rány a ve spojení se vzájemnými křivdami poslední dekády dvacátého století a kontroverzními momenty (nezávislé Kosovo) vytvořit nový výbušný balkánský kotol.

Dalším rizikovým faktorem je, že stoupající intenzitou „nového nacionalismu“ se objeví i zesílené separatistické požadavky některých evropských regionů. Především půjde o Belgii, Itálii, Španělsko, Francii a Balkán. (Šlechta 2011)

Podle Ricka Rozoffa (Rozoff 2009) se Evropa možná blíží svému prvnímu ozbrojenému konfliktu od 78denních náletů NATO na Jugoslávii v roce 1999 a následné invazi do Makedonie z Kosova obsazeného NATO o dva roky později. S formálním vstupem Albánie do Aliance, k němuž došlo v dubnu 2009, a následným znovuzvolením premiéra Saliho Beriši, je scéna připravena pro dokončení projektu překreslení hranic Jihovýchodní Evropy za účelem vzniku Velké Albánie.

I přes menší reálnost těchto hrozeb nesmíme rizika podceňovat a mimo plánování strategií při válečném konfliktu je nutné mít připravené scénáře i pro následnou obnovu, i kdyby z nich měly čerpat až budoucí generace.

9. Závěr

Útrapy válečného dlouhotrvajícího válečného konfliktu se na afghánské provincii Lógar a jejích obyvatelích citelně podepsaly. Nicméně díky strategické pozici poblíž hlavního města Kábulu na tom není v porovnání s ostatními afghánskými provinciemi zdaleka tak špatně. I přes ekonomickou zaostalost patří provincie mezi relativně bohaté. Města a největší vesnice jsou elektrifikovány. Rovněž jsou pokryty mobilním signálem. Polovina populace je mladší 15 let. Zemědělství, kterému se věnuje přibližně 85 % obyvatelstva provincie, tvoří hlavní zdroj obživy obyvatel Lógaru. Úroveň bezpečnosti není bohužel zatím moc vysoká. Dle bezpečnostních expertů jsou však rozvojové projekty realizovatelné. Hornatá oblast Lógaru je vystavena střídavým suchům a cyklickým záplavám, což výrazně stěžuje práci zemědělcům. Mechanizace a závlahy by pro ně mohly být velkým přínosem a zvednout produktivitu pěstovaných rostlin. V celé provincii jsou pouze dvě asfaltové silnice. Lidé preferují předávání svých problémů vesnické nebo kmenové radě, místním autoritám nebo duchovním, před formálním systémem státní správy.

Nelze vždy a všude implementovat nové zřízení, které velmi dobře funguje jinde, do oblastí, kde obyvatelstvo ctí jiné tradice a zvyky a žije úplně odlišným způsobem na základě jiného náboženství, kultury a historického vývoje země. Největší problémy obyvatelstva po skončení konfliktu obvykle představuje přístup k pitné vodě, potravinám, elektřině a zdravotní péči.

Důležité pro udržení obyvatel v oblasti je obnovení zemědělského systému a rekonstrukce venkovských zavlažovacích systémů. Všechny projekty je třeba konzultovat jak s provinční vládou, tak i s místní komunitou a realizovat výhradně prostřednictvím afghánských partnerů. Výsledná díla pak vždy předat do vlastnictví afghánských institucí či komunit.

Pro obnovení náležitých funkcí provincie je potřeba rozpoznat správné administrativní a technické dovednosti obyvatel a obnovit nejpotřebnější služby.

Oboje je nezbytné pro fungování řady komunitních potřeb. Určení inženýrů a správců se znalostí infrastruktury před konfliktem může být klíčovým úkolem.

Dalším z naléhavých témat vedoucím k úplné obnově je ekonomická podpora soukromého sektoru.

Místní obyvatelé se s problémy obracejí nejčastěji na vesnické nebo kmenové rady, místní autority nebo na duchovní. Právě ti, spolu s rozhlasem, mohou zvýšit informovanost obyvatelstva.

Při postkonfliktní rekonstrukci můžeme za naprosto stěžejní považovat účinné nakládání se zdroji a jejich spravedlivou alokaci, která bude nastavena jak vertikálně, tak horizontálně. Nestranným přerozdělením zdrojů dojde ke vzestupu spokojenosti obyvatelstva, snížení hrozby konfliktu a upevnění vzájemných vazeb mezi jednotlivými skupinami obyvatel.

V příhraničních a horských oblastech jsou dlouhodobě periferní regiony ve smyslu vzdálenosti od rozvojových center. V případě Lógaru tato zákonitost platí obzvláště vzhledem k výrazně členitému terénu území provincie. Vzdálenost od center rozvoje a zejména od centra nejvýznamnějšího, tj. Pol-e Alam, je dlouhodobě jednou z bariér rozvoje.

Můj návrh je ideální variantou, které v případě realizace musí být přizpůsobená místním aktuálním podmínkám. Hlavní obslužná centra v návrhu (příloh č. 2) byla vytipována na základě stávající občanské vybavenosti sídel a směřování pomoci poskytované českým PRT. Většina stávajících obslužných center leží při hlavní silnici, procházející provincií v severo-j jižním směru. Rekonstrukční aktivity je žádoucí soustředit vždy jen do některých oblastí. Podmínkou je, aby se vždy jednalo o území, které je pod kontrolu, a kde je dosažitelná alespoň základní infrastruktura, umožňující distribuci pomoci. Jako vhodné potenciální obslužné centrum základního typu se jeví dopravně dostupné stabilní vesnice s uvědomělou radou starších v prostoru, kde ji práce navrhuje. Při transformaci vybrané vesnice na základní centrum je třeba především zvýšením kvality pozemní komunikace propojit vesnici s centrem vyššího řádu. Tímto způsobem postupovat tak, aby každá oblast provincie ležela ve spádovém území některého z center.

Druhá etapa spočívá v zahuštění sítě základních center tak, aby pokrývala prakticky celé osídlené území pod kontrolu centrální vlády respektive jejích spojenců. Při návrhu směru komunikačního propojení vycházím z přibližného reliéfu terénu a předpokladu, že stávající stezky, které by byly logickým základem pro nové komunikace, z terénních podmínek vycházejí. První z funkcí nových center by mohl být trh s výkupem zboží od farmářů a výrobců z okolí a s nabídkou méně dostupného zboží, pocházejícího například z Kábulu. Nové centrum by mělo být také vybaveno školou s dostatečnou kapacitou míst a zdravotnickou jednotkou s funkcí elementární zdravotní péče.

Pouze čas ukáže, zda nová strategie uspěje. Prvním úkolem se tak stává obnova infrastruktury. Budováním silnic druhé a třetí třídy by se měly dostat z izolace mnohé dnes těžko dostupné vesnice a usedlosti. Urgentní je rozšíření komunikační sítě.

10. Zdroje

Bečka J., 1965: Afghánistán. Nakladatelství politické literatury. Praha

Boyce, J. K., 2007: Post-Conflict Recovery: Resource Mobilization and Reconstruction, Political Economy Research Institute, University of Massachusetts. Amherst.

Bureš O. (ed.), 2008: Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce. Aleš Čeněk, s.r.o. Plzeň

Buzan B., Waever O., Wilde E., 2005: Bezpečnost. Nový rámec pro analýzu. Centrum strategických studií. Brno.

Center for Strategic and International Studies (CSIS) and the Association of the United States Army (AUSA), 2002: Post-Conflict Reconstruction. Better World Fund and the William and Flora Hewlett Foundation. Washington, DC.

Clark G., 1973: Prehistorie světa. Orbis. Praha

Čerba O., 2004: Databázové systémy GIS. ZČU FAV. Plzeň

Čerba O., 2009: Teorie centrálních míst. ZČU FAV. Plzeň

Dziedzic M. J., Seidl M. K., 2005: Provincial Reconstruction Teams and Military Relations with International and Nongovernmental Organizations in Afghanistan. USIP Special report (147). USIP, 2005. Washington, D.C.

Greplová K., 2010: S vodou dávají Češi Afgháncům naději. Online: http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/zpravy_a_reportaze/cesi_v_logaru_rekonstruuji_karezy.html, vystaveno: 2010, staženo 2012.

Hand for Help (HFH), 2007: Projekt Afghánistán 2007. online: <http://www.handforhelp.cz/cs/mise/afghanistan-2007.html>, vystaveno: 2010, staženo 2012.

Hladíková L., 2011: Postkonfliktní rekonstrukce: Případová studie Severního Irsku. Diplomová práce, VŠE FMV. Praha.

Hodgson R., 2004: More Equal than Others: America from Nixon to the New Century. Princeton Univ. Press. Princeton.

- Holíková A., 2010: Postkonfliktní rekonstrukce a současná BiH. Online: http://www.valka.cz/clanek_13708.html, vystaveno: 2010, staženo: 2012.
- Horák S., 2002: Afghánistán rok poté. *Mezinárodní politika* 2002/11: 2 str.
- Hybášková J., 2004: Čekání na válku. Rybka Publisher. Praha
- Christaller W., 1933: Die zentralen Orte in Süddeutschland. Gustav Fischer. Jena
- Insurance Europe, 2003: International Insurance Conference. Athens
- Ivanička K., 1983: Základy teórie a metodológie socioeconomickej geografie. SPN. Bratislava
- Jemelka J., 1952: Afghánistán: zeměpisný, hospodářský, politický a kulturní přehled. Orbis. Praha
- Kadeřábková B., Piecha M., 2009: Brownfields. Jak vznikají a co s nimi. C. H. Beck. Praha
- Kalecký L., 2011: Změny sídelní struktury v důsledku uplatnění střediskové soustavy osídlení. FŽP ČZU. Praha. v tisku
- Kilián J. (red.), 2004: Věnná města za třicetileté války a jejich poválečná obnova. Regionální muzeum v Mělníku. Středočeský kraj.
- MacDonald M., 2005: Provision of Infrastructure in Post Conflict Situations. Department for International Development. London.
- Marek J., 2006: Dějiny Afghánistánu. Nakladatelství lidové noviny. Praha.
- Miakhel S., 2007: Importance of Tribal Structure in Afghanistan, Online: pashtoonkhwa.com, vystaveno 2007, staženo 2012.
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009: Perspektivy účasti České republiky na stabilizaci Afghánistánu 2010 – 2012. MZV. Praha.
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR (a), 2011: Provinční rekonstrukční tým České republiky. Online: <http://www.mzv.cz/prtlogar>, vystaveno 2011, staženo 2012
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR (b), 2011: Bezpečnostní strategie České republiky. MZV. Praha.
- Ministry of Information and Culture, 1978: Decrees of the Democratic Republic of Afghanistan. Kabul

Ministry of Rural Rehabilitation and Development, 2010: Strategic Intend. Kabul

Mojumdar A., 2006: Fighting „NGOism“. Hindu Business Line.
<http://www.globalpolicy.org/ngos/aid/2006/0113fighting.htm>, vystaveno: 2006,
staženo 2012.

Moravec F., 2010: Zprávy a reportáže. Online: <http://www.mzv.cz/prtlogar/cz>,
vystaveno: 2010, staženo: 2012.

Müller Z., 2004: Afghánistán: Velká rada neparceluje. Listy 2004/1: 4 str.

Musil Z., 1967: Sociologie soudobého města. Svoboda. Praha

Musilová H., 2008: Poválečná obnova v Bosně a Hercegovině. Diplomová práce,
MU FSS. Brno.

NGO Insecurity in Afghanistan (2005). Afghanistan NGO Safety Office (ANSO) and
CARE, [http://www.careusa.org/newsroom/specialreports/afghanistan/20050505_](http://www.careusa.org/newsroom/specialreports/afghanistan/20050505_ansocare.pdf)
[ansocare.pdf](http://www.careusa.org/newsroom/specialreports/afghanistan/20050505_ansocare.pdf) . vystaveno 2005, staženo 2012.

Olson L., 2006: Fighting for humanitarian space: NGOs in Afghanistan. Journal of
Military and Strategic Studies, Vol. 9 (Fall 2006), No. 1, s. 1–28.

Parenti M., 2009: Afghanistan, Another Untold Story. Online:
<http://www.michaelparenti.org>, vystaveno 2009, staženo 2011.

Pekař J., 1998: Kniha o Kosti. Elka Press. Praha

Perito R. M., 2005: The U.S. Experience with Provincial Reconstruction Teams in
Afghanistan: Lessons Identified. USIP Special Report, No. 152. USIP. Washington,
D.C.

Pokorný M., 2011: Postkonfliktní rekonstrukce Iráku. Diplomová práce, ZČU FF.
Plzeň.

Ponikelský P., Koštejnová Z., Krupka V., 2008: Ekonomika municipalit a regionů.
VŠ RZ. Praha.

Qayum M. S., 2007: Ministerstvo školství. Kábul

Quazi A., 2008: Afghanistan Online. Online: <http://www.afghan-web.com>,
vystaveno: 2008, staženo: 2012

- Rozoff R., 2009: Greater Albania: Threat of A New US-NATO sponsored Conflict In Europe. Online: <http://globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=15588>, vystaveno: 2009, staženo: 2012.
- Schwartz J., Hahn S., Bannon I., 2004: The Private Sector's Role in the provision of infrastructure in post-conflict countries. Public Private Infrastructure Advisory Facility (PPIAF). Washington, DC.
- Sládek O., 2011: Afghánská mise: Lógar. Andplay s.r.o. Praha
- Stoddard A., 2007: Increasing Risk to Aid Workers? Part I. Globalist. <http://www.globalpolicy.org/ngos/aid/2007/0110risksone.htm>. vystaveno 2007, staženo 2012.
- Šerý V., 1974: Lékařsko-geografické poměry Afghánistánu. Academia. Praha
- Šlechta O., 2011: Evropská bezpečnost: hra s ohněm i nejasné tápání. Revue Politika 2011/1: 3 str.
- Štětina J., Hájková P., 2010: Brutalita moci. Portál s. r. o. . Praha
- Tainter J. A., 1988: The Collapse of Complex Societies. Cambridge University Press, Cambridge
- TERPLAN, 1972: Současné problémy osídlení ČSR. Praha
- The London Conference on Afghanistan, 2006: The Afghanistan Compact. London
- Tomek V. V., 1898: Děje království Českého. Fr. Řivnáč. Praha.
- UN DESA Discussion Paper, 2007: Governance Strategies for Post Conflict Reconstruction, Sustainable Peace and Development.
- Vaněček P., 1952: Afghánistán. Mladá fronta. Praha
- Vohradský F., Grégr V., Matějka V., Oubrecht J., 1989: Zemědělství v Afgánistánu. Institut tropického a subtropického zemědělství. Praha
- Votrubec C., 1980: Lidská sídla. Academia. Praha
- Vyhnálek T., 2007: Analýza podmínek rekonstrukční činnosti koordinované PRT Pol-e' Alam. Člověk v tísni, o.p.s.. Praha
- Waisová Š., 2005: Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích, Portál s.r.o., Praha.

Waisová Š., 2008: Poválečná obnova Afghánistánu – proměny vztahu vlády a nevládních organizací. *Mezinárodní vztahy* 2008/2: 14 str.

Zavičáková L., 2008: Komise OSN pro budování míru - byla skutečně krokem k reformě OSN? *Obrana a strategie* 2008/1: 10 str.

10. 1 Uváděné tabulky a obrázky

Center for Strategic and International Studies (CSIS) and the Association of the United States Army (AUSA), 2002: *Post-Conflict Reconstruction. Better World Fund and the William and Flora Hewlett Foundation.* Washington, DC.

Christaller W., 1933: *Die zentralen Orte in Süddeutschland.* Gustav Fischer. Jena

Ministry of Rurar Rehabilitation and Development, 2010: *Strategic Intend.* Kabul

Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2009: *Perspektivy účasti České republiky na stabilizaci Afghánistánu 2010 – 2012.* MZV. Praha.

Ramsbotham O., Miall H., Woodhouse T., 2005: *Contemporary Conflict Resolution.* Polity Press. Cambridge.

Šerý V., 1974: *Lékařsko-geografické poměry Afghánistánu.* Academia. Praha

Vohradský F., Grégr V., Matějka V., Oubrecht J., 1989: *Zemědělství v Afgánistánu.* Institut tropického a subtropického zemědělství. Praha

Vyhnálek T., 2007: *Analýza podmínek rekonstrukční činnosti koordinované PRT Pol-e' Alam. Člověk v tísni, o.p.s..* Praha

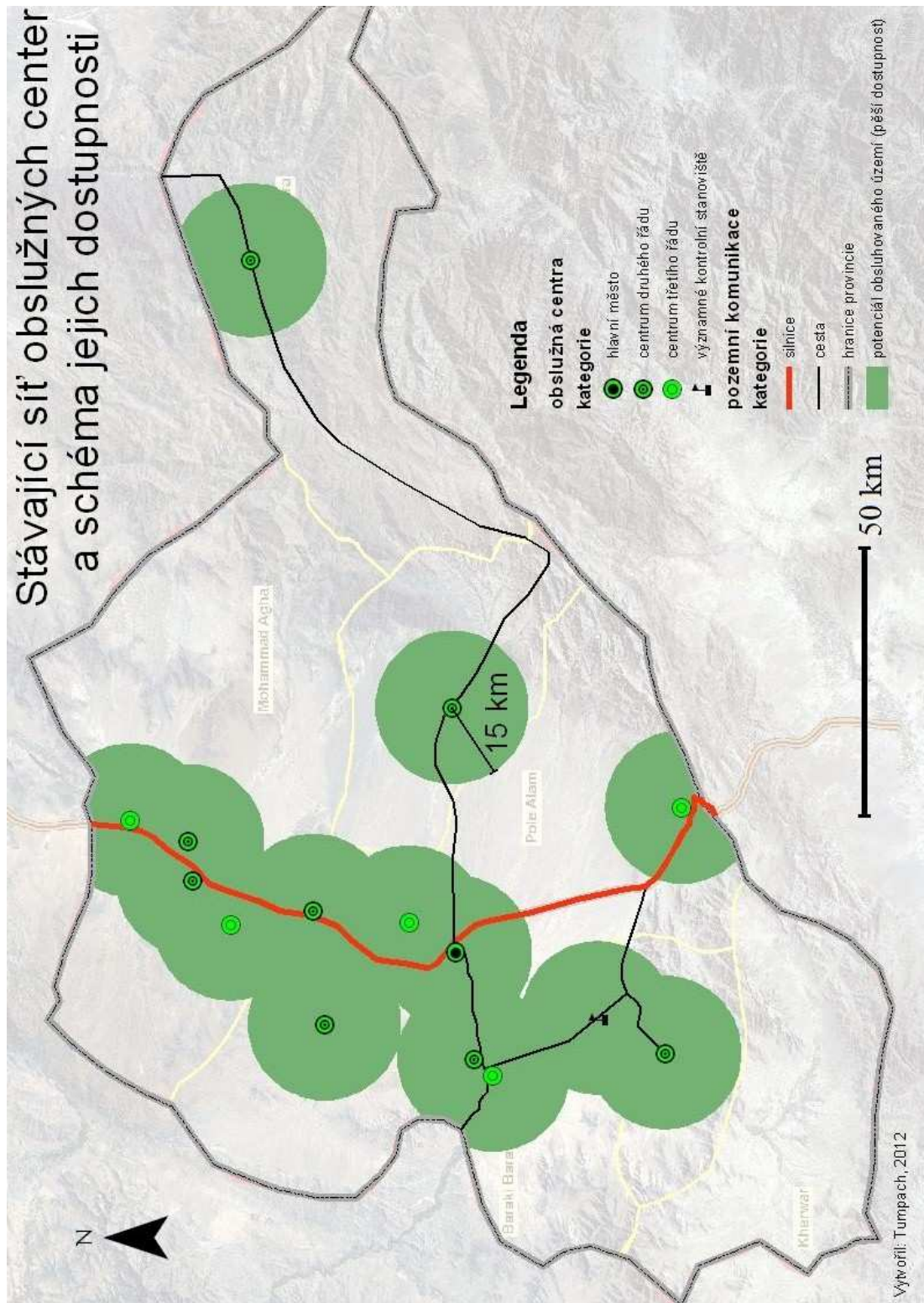
11. Přílohy

Příloha č. 1: Vhodnost výsadby dřevin

Název		Vhodnost výsadby v Afghaništanu										Primární použití		Vlhkost	Nadmořská výška
Latin	Species	Druh	místní označení	bez omezení	suché a neplodné půdy	mokré půdy	zasočené a alkalické půdy	kritické půdy	palivové dříví	truhlářství	protierozní ochrana	revitalizace povodí	minimální požadavky na roční srážkový úhrn (mm)	m.n.m.	
Cedrus	deodara	Cedr himalájský	Ilmanza	D	D	R	D	Š	X	X	X	X	450	1800 - 2800	
Thuja	orientalis	Zerav východní	Merpan	D	D	Š	R	Š	X	X	X	X	450	1800 - 3000	
Juniperus	excelsa	Jalovec ztepilý	Obakht	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	500	2000 - 3500	
	seravschanica	Jalovec ztepilý subsp.	Obakht	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	500	2000 - 3500	
Picea	semiglobosa	Jalovec	Obakht	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	500	2000 - 3500	
	morinda	Srnk morinda	Srup	D	R	R	R	Š	X	X	X	X	500	2800 - 3400	
Abies	webbiana	Jedle himalájská	Bigur	D	R	R	Š	Š	X	X	X	X	500	2800 - 3400	
	elderica	Borovice eiderská	Najo Afghani	D	D	R	D	Š	X	X	X	X	400	1600 - 2500	
Pinus	halepensis	Borovice halepská	Najo	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	400	1600 - 2500	
	wallichiana	Borovice himalájská	Nishtar	D	D	R	D	Š	X	X	X	X	400	2800 - 3400	
	gerardiana	Borovice gerardiana	Jalghoza	D	D	Š	R	Š	X	X	X	X	400	1600 - 2000	
	nigra	Borovice černá	x	D	D	Š	R	Š	X	X	X	X	400	1800 - 3000	
Acer	negundo	Javor jasanolistý	Gulbarg	D	R	R	R	Š	X	X	X	X	350	2000 - 2500	
Ulmus	pumila	Jilm sibiřský	Pashkhana	D	R	R	D	Š	X	X	X	X	350	1500 - 2500	
	Fraxinus	Jasan floribunda	Shing	D	R	R	R	Š	X	X	X	X	350	1800 - 2800	
Ailanthus	altissima	Pajasan žláznatý	Bidrozi	D	D	Š	R	Š	X	X	X	X	250	500 - 3000	
	haloxylon	Rosilka perská	Saksaul	D	D	Š	R	Š	X	X	X	X	100	100 - 300	
Elaeagnus	angustifolia	Hlošina uzkolistá	Sinjid	D	D	D	D	Š	X	X	X	X	250	1500 - 2800	
	serrata	Merušovník plovitý	Tut	D	R	R	R	Š	X	X	X	X	300	100 - 3000	
Prunus	armeniaca	Meruška obecná	Zardalu	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	300	1500 - 2800	
	brahuica	Mandloň	Zardalu	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	300	1500 - 2800	
Quercus	persica	Broskvoň obecná	Zardalu	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	300	1500 - 2800	
	baloot	Dub baloot	baloot	D	R	R	R	Š	X	X	X	X	400	1200 - 2800	
Quercus	semicarpifolia dilatata	Dub semicarpifolia dilatata	baloot	D	R	R	R	Š	X	X	X	X	500	2800 - 3200	
	dilatata	Dub dilatata	baloot	D	R	R	R	Š	X	X	X	X	450	1800 - 2800	
Pistachio	vera	Řečik pistáciový	Pista	D	D	Š	R	Š	X	X	X	X	300	600 - 1800	
	Juglans regia	Ořešák kralovský	Charmaghz	D	R	R	R	Š	X	X	X	X	400	1800 - 2800	
Eucalyptus	camaldulensis	Blahovičník pobřežní	Eucalyptus	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	150	100 - 900	
Amygdalis	brahuica	Mandloň	Badam	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	250	1500 - 2800	
	Cercis giffithii	Zmarlika Griffithova	Arghawan	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	200	300 - 900	
Robinia pseudoacacia	Trnovník akát	Acaci	Acaci	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	150	200 - 2800	
Gleditsia	triacanthus	Dřezovec trojtrnný	Acaci khardar	D	D	R	R	Š	X	X	X	X	150	200 - 2500	
Populus	deltooides	Topol bavlínkový	Chinar deltooides	D	R	D	R	Š	X	X	X	X	700	300 - 900	
	nigra	Topol černý	Arar	D	R	D	R	Š	X	X	X	X	700	1800 - 2800	

D = dobrý potenciál pro růst a vývoj stromu
R = reálný potenciál pro růst a vývoj stromu
Š = špatný potenciál pro růst a vývoj stromu
Půdní skupina A - Půdní vlastnosti, které neomezují výběr dřev. Půdy jsou hluboké, dobře odvodněné, se středně rychlou až mírně propustností v kořenové zóně. Ph < 8,4
Půdní skupina B - Suché a neplodné půdy s omezeným výběrem dřev. Má nízkou přirozenou plodnost.
Půdní skupina C - Vlhkost omezuje výběr dřev. Tyto půdy mohou být trvale mokré nebo se skládají z píků, které jsou poněkud hůře odvodněné - během vegetačního období.
Půdní skupina D - Stanost nebo zásaditost omezuje výběr dřev. Tyto půdy jsou středně až silně zasočené či zásadité. Ph > 8,4
Půdní skupina E - Půdy v této skupině jsou málo vhodné pro produktivní stromové plantáže. Všechny mají jednu nebo více charakteristik, která jsou velmi kritické k výsadbě, přežití, vitalitě a růstu stromů a kerů.
Půdní skupina E - Zahrnuty jsou půdy, které mají mělké podloží, jsou šetrkovité, velmi slabé, velmi alkalické, kamenté, sklenné, mají jílovité podloží a nebo jsou velmi vlhké.
Půdní skupina E - Vysadí pouze ty dřeviny, které mají nejlepší možnost přežít a růst, v místě je nezbytné tyto půdy oséťovat.
zdroj: Office of Agriculture & Rural Development, 2009

Příloha č. 2: Stávající síť obslužných center a schéma jejich dostupnosti

Příloha č. 3: Etapizace dovybavování a napojování obslužných center

